

Nedlukningen og hjemsendelsen 2020

Oplevelsen af online interaktion på Aalborg Universitet og Roskilde Universitet under COVID-19

Dette semesterprojekt er udarbejdet af:

Maria Nikhita Møhlholm, studienr. 66413, nikhita@ruc.dk

Den Humanistisk-Teknologiske Bachelor, Socialvidenskab, 5. semester, Roskilde Universitet.

Efteråret 2020, Eksamensnummer: V2025168118, projektvejleder: Yvonne Mørck. Fotograf, Helene Schyberg

Antal anslag: 116.003

Abstract

On 11th March 2020, the Danish government decided to shut down large parts of Denmark in an attempt to gain control of the new coronavirus, also called COVID-19. In the days following the historic press conference, time was needed to implement online-based teaching for the country's students. This semester project is based on the online change that took place at Aalborg University and Roskilde University, respectively.

In this semester project, I have tried to shed light on how the virtual media has had an impact on teaching, exams, guidance, as well as the social interaction, partly between the students and partly between teacher and students. In addition, I have tried to find answers to what the students and teachers have experienced that worked well and what worked less well.

As a method to shed light on this, the project makes use of the semi-structured interview, as well as the seven phases of the interview by Steiner Kvale and Svend Brinkmann, respectively. Furthermore, the project illuminates theorist such as Hartmut Rosa's "Alienation and Acceleration", and Erving Goffman's theory of frontstage and backstage.

The last chapters of the project include a discussion where the informants' answers are collected, compared to the selected theories. Next, a perspective is drawn on how the universities can subsequently inspire each other, as well as what experiences for better or worse have been made during the closure with the quickly implemented online-based teaching.

Indholdsfortegnelse

Abstract	1
Indholdsfortegnelse	2
Kapitel Indledning	4
Introduktion	4
Eksisterende viden	5
Problemfelt	6
Problemformulering	7
Arbejdsspørgsmål	10
Tema 1 Det tekniske aspekt	10
Tema 2 Det sociale aspekt	10
Tema 3 Det faglige	10
Tema 4 Eksamensdelen	11
Kapitel 2 Metode	12
Interviewguide	12
Syv faser af interviewundersøgelse	13
Det semistrukturerede interview	16
Lokalisering af informanterne	17
Overvejelser omkring anonymisering og fortrolighed i projektet	17
Præsentation af interviewpersonerne	18
Kodning af interviews	19
Kapitel 3	21
Teori	21
Erving Goffman - Hverdagslivets rollespil	21
Teaterverden	21
Den optrædende	22
Kulissen	23
Facaden	23
Frontstage og backstage	24
Område og områdeadfærd	24
Hartmut Rosa - Fremmedgørelse og acceleration	26
Fremmedgørelse overfor vores egne handlinger	27
Kapitel 4 Analysedelen	29
Temaer	29
Det tekniske	29
Delkonklusion for det tekniske samspil	32

Det sociale aspekt	33
Delkonklusion det sociale aspekt	37
Det faglige aspekt	38
Delkonklusion for det faglige aspekt	43
Eksamen	44
Delkonklusion for eksamensdelen	47
Kapitel 5	48
Diskussion	48
Konklusion	52
Perspektivering	53
Kapitel 6	55
Litteratur	55
Vedlagte bilag	57
Bilag 1. Interviewguide: Spørgsmål til de studerende informanter.	
Bilag 2. Interviewguide: Spørgsmål til de undervisende informanter.	
Bilag 3. Transskriberet interview med Bjarne.	
Bilag 4. Transskriberet interview med Daniel.	
Bilag 5. Transskriberet interview med Jens.	
Bilag 6. Transskriberet interview med Sigrid.	57

Kapitel Indledning

Introduktion

Onsdag den 11. marts 2020:

“Elever og studerende på alle offentlige ungdomsuddannelser- og videregående uddannelser m.fl. sendes hurtigst muligt og senest fra fredag den 13. marts 2020 hjem i foreløbigt to uger(...)Alle offentligt ansatte, der ikke varetager kritiske funktioner, sendes hurtigst muligt og senest fra fredag den 13. marts 2020 hjem i foreløbigt to uger...”

(Regeringen, 2020)

Sådan lød nogle af de nye tiltag fra pressemødet, der fandt sted onsdag den 11. marts 2020, hvor Danmarks statsminister Mette Frederiksen i år 2020 lukkede størstedelen af Danmark ned, i et forsøg på at få kontrollen over smittespredningen af den dengang helt nye coronavirus, fremadrettet i projektet omtalt som COVID-19.

Denne udmelding betød, at der meget hurtigt, skulle iværksættes onlinebaseret undervisning på landets universiteter. Dette semesterprojekt tager udgangspunkt i den omstilling til onlinebaseret undervisning, der fandt sted på henholdsvis Roskilde Universitet og Aalborg Universitet i dagene og tiden efter dette historiske pressemøde.

Begrundelsen for, at netop disse to universiteter er valgt, er, at undervisningsformen under COVID-19 har været den samme fra starten af. Derudover har Aalborg Universitet og Roskilde Universitets mange lighedspunkter, forstået på den måde at hvert semester udgør 30 ECTS point fordelt på henholdsvis et semesterprojekt på 15 ECTS, samt tre kurser af henholdsvis 5 ECTS point hver. Denne lighed i universiteterne med opbygningen af semestrene har gjort det muligt i dette semesterprojektet at gå ind og se, om universiteterne har gjort sig de samme erfaringer med onlinebaseret undervisning under nedlukningen, samt undersøge, hvilke tiltag og processer, der er blevet gjort ens, og hvilke, der er blevet gjort forskelligt. I projektet er der fokus på de studerende, der oprindeligt havde en plan om at blive på universitetet i disse semestre, og altså ikke studerende, der havde planlagt praktik eller udveksling. Derudover har fokus på underviserne været, at det skulle være undervisere,

der både har undervist, vejledt og eksamineret de studerende, og ikke undervisere, der udelukkende kun havde eksempelvis vejledt. Til sidst har projektet valgt at have fokus på både undervisere og studerende for at få et indblik i, hvordan den onlinebaserede interaktion har været oplevet og erfaret fra begge parter situationer.

Motivationen for dette semesterprojekt opstod i og med, at jeg selv er studerende under COVID-19 og selv har mærket konsekvenserne af nedlukningen. Dette har gjort, at jeg blev interesseret i at undersøge, om andre studerende har haft de samme tanker og oplevelser, som jeg selv har haft. Blandt andet om mine studerende informanter har savnet sine medstuderende, hvilke oplevelser, de har haft med det teknologiske samspil, om de har været nervøse for online eksamen, og om de har følt, at de fik det samme faglige udbytte ud af onlinebaseret undervisning, som de ville få af en fysisk forelæsning. Dette var blot nogle af de overvejelser og tanker, jeg selv som studerende har været meget optaget af. Da jeg ikke selv er underviser, har jeg således ikke nogle tanker omkring en undervisers rolle. Derfor blev det også interessant at undersøge, hvordan underviserne har oplevet nedlukningen og den onlinebaserede undervisning.

Derudover fandt jeg det interessant at undersøge, om og i givet fald hvordan den sociale interaktion bliver påvirket ved den virtuelle undervisning, og om underviserne og de studerende har oplevet de samme udfordringer samt set de samme fordele og ulemper. Sidst men ikke mindst har det været interessant at undersøge, hvilke forskelle og ligheder hhv. Roskilde Universitet og Aalborg Universitet har gjort sig i forhold til undervisning og eksamen.

Eksisterende viden

Selvom onlinebaseret undervisning også eksisterede før Danmarks nedlukning i forbindelse med COVID-19, så har det ikke været omdrejningspunktet for at kunne modtage undervisning. Onlinebaseret undervisning er ikke noget nyt fænomen. Tilbage i 2006 startede den amerikanske Salman Khan den youtube baserede kanal Khan Academy, fordi han ville lære sin kusine matematik (Jakobsen, Vdenskab.dk 2018). Det blev starten på en ny måde at tænke undervisning på. »Der er ingen tvivl om, at Khan Academy har været med til at rykke

noget fagligt« siger matematiklærer Henrik Ankersø (Jakobsen, Videnskab.dk, 2018).

Adjunkt Peter Vistisen, der forsker i digitale medier og kommunikation ved Aalborg Universitet, udtaler: »I samspil med den traditionelle undervisning kan onlinebaseret læring som Khan Academy helt klart skabe et nyt og mere aktivt læringsmiljø« (...) »Jeg ser det ikke som en erstatning for den fysiske undervisning, men snarere som et vigtigt lag ovenpå« (Jakobsen, Videnskab, 2018).

Der har også været forskellige former for online undervisning. I København på Niels Brock uddannelsesinstitutionen kan man blandt andet læse det, der hedder GSK (Gymnasiale suppleringskurser). Dette er et tilbud man som gymnasieelev kan gøre brug af, hvis man eksempelvis skal bruge et bestemt gennemsnit eller bestemt fagniveau for at komme ind på en videregående uddannelse.. Niels Brock tilbyder rent faktisk at kunne læse fag op via online undervisning, og dette har også været et tilbud, de udbød før Danmark blev lukket ned. På deres hjemmeside har de følgende beskrivelse af deres online kurser. "Fjernundervisning er din mulighed for at tage en kompetencegivende handelsuddannelse online. Her har du nemlig mulighed for at tage en SU-berettiget erhvervsuddannelse hjemmefra. Du er ikke bundet af rejsetid og skoleskema, og det eneste, du behøver, er en computer og internetadgang. Du får undervisning af nogle af landets dygtigste online undervisere, der har stor erfaring og viden om, hvordan de kan motivere og hjælpe dig igennem hele din online uddannelse" (Uddan dig eller opkvalificér dig online, Niels Brock: u.å)

Så selvom onlinebaseret undervisning ikke er noget nyt fænomen, er det alligevel ikke blevet en stor del af hverdagen i Danmark. Det har på nogle uddannelsesinstitutioner som Niels Brock været et tilbud, men det er klart, at online undervisningen fik en stigning i takt med, at Danmark lukkede ned, og at det i den forbindelse udelukkende kun var muligt med onlinebaseret undervisning.

Problemfelt

I og med at onlinebaseret undervisning blev så relevant, ikke blot på universiteterne, men overalt i uddannelsessystemet, er det et yderst samfundsrelevant tema at belyse. Der er noget, der tyder på, at pandemien vil vare et godt stykke tid endnu, hvilket indikerer, at

onlinebaseret undervisning i et større eller mindre omfang er kommet for at blive. Vi er derfor alle på den ene eller den anden måde nødt til at forholde os hertil.

Metodisk indeholder semesterprojektet et kapitel om interview, herunder det semistrukturerede interview. Dette fordi, projektets fokus er på, hvordan de studerende og undervisere har oplevet den online interaktion.

Derudover har projektet et teoretisk kapitel, der indeholder redegørelse for teoretikere som Hartmut Rosa, der analyserer accelerationsprocesser, samt Erving Goffman, der i dette projekt spiller ind med begreber som "Scenen" "Kulissen" og "Facade" som i semesterprojektet bliver anvendt i forbindelse med at analysere en universitetsforelæsning.

Til sidst i projektet findes et analyseafsnit, hvor fortællingerne og erfaringerne fra de gennemførte interviews er opholdt med udvalgte pointer og begreber fra henholdsvis Erving Goffmans teori og begreber og hverdagslivets rollespil, og Hartmut Rosas teori om fremmedgørelse og acceleration.

Problemformulering

Hvilke udfordringer og fordele har onlinebaseret undervisning haft under COVID-19, set ud fra henholdsvis underviseres og studerendes perspektiv?

Hvordan har den digitale omstilling påvirket interaktionen i forbindelse med det sociale, det tekniske, og det faglige aspekt de studerende imellem, mellem studerende og undervisere og undervisere imellem?

For at komme frem til denne problemformulering har jeg først og fremmest læst forskellige artikler, hvor jeg som tidligere beskrevet stødte på Salmer Khan og den måde, han har implementeret onlinebaseret undervisning på. Han bakkes op af danske adjunkter og undervisere, som synes, at det er et godt tiltag, men at det ikke udelukkende må erstatte den fysiske undervisning. Dette eksempel er det, vi ser på Niels Brock uddannelsesinstitutionen i København, hvor det længe har været et tilbud at kunne læse online, men at det ikke udelukkende har erstattet den fysiske undervisning.

Så opsamlingsvis hvordan er den onlinebaserede undervisning foregået under nedlukningen? Har universiteterne gjort sig nogle erfaringer? Virker det i fremtiden med onlinebaseret undervisning? Og i så fald, hvad skal der til, for at den onlinebaserede undervisning fremadrettet kan blive en succes? Og sidst men ikke mindst vil det fungere på samme måde med vejledning og eksamen via online platforme på universiteterne?

Foråret 2020

“Skal vi tage mødet over Teams eller Zoom?”. “Skal vi drikke en kop online kaffe?”. “Kan du høre mig?”. “Du er muted”. “Du skal lige on-mute dig selv”. Sætninger som disse er efterhånden ved at være godt implementeret og anvendt i de flestes hverdag.

I forbindelse med at store dele af Danmark lukkede ned på pressemødet 11. marts 2020, blev der i de efterfølgende dage brugt meget tid på at omstille og tilpasse sig den digitale tilværelse. Dette fordi det var den eneste måde, der kunne opnås undervisning på. For mange studerende og undervisere betød det, at undervisning, vejledning og endda eksaminer måtte gennemføres via online platforme. Mange studerende måtte forberede sig på både at skulle undervises, vejledes og eksamineres og sågar også være sociale med deres medstuderende via diverse sociale platforme.

For underviserne har det betydet, at noget af undervisningen skulle gentænkes på en helt ny måde. At skulle omstille sig til en helt ny digital tilværelse har på nogle områder været en udfordring, mens det på andre områder er gået bedre end forventet, da først de involverede parter var i det.

COVID-19 har på mange måder påvirket dagligdagen, arbejdet og det sociale liv for både undervisere og studerende. Det har givet en anden struktur i hverdagen, og den måde, som vi interagerer på i vores samfund, er ændret.

En af de helt store faktorer i ændringerne har været, at både undervisere og studerende ikke har kunnet møde fysisk op på universitetet for enten at undervise eller modtage undervisning.

Landets universiteter har tidligere struktureret og planlagt undervisningen på forskellige måder. Begrundelsen for at tage udgangspunkt i, hvordan forandringerne har påvirket

Aalborg Universitet og Roskilde Universitet, er, at de som tidligere nævnt opbygningsmæssigt minder meget om hinanden og umiddelbart er sammenlignelige.

I takt med at den onlinebaserede undervisning blev en stor del af hverdagen for mange studerende og undervisere, blev der allerede i april og maj måned 2020 skrevet artikler omkring onlinebaseret undervisning. Her blev der blandt andet luftet emner som “kvalitative aspekter” “motivation” “trivsel” og “socialitet”. En af de artikler, der er med til at definere disse ord, er en artikel fra Kristeligt Dagblad, skrevet af Elise Nordmann, hvortil lektor i psykologi og arbejdsliv ved Roskilde Universitet Peter Busch-Jensen udtaler følgende:

”Jeg tror, at det er tydeligt for de fleste undervisere, at det ofte er afgørende for studerende at få feedback, der kan bygge bro mellem svært stof og den studerendes egen undren og nysgerrighed. Den slags er vanskeligt uden en dialog ansigt til ansigt. En anden ting er, at det sociale fællesskab og venskaber er helt centrale komponenter i mange studerendes engagement i deres universitetsuddannelse.” Han fortsætter:

”Adspurgt, hvordan det går med fjernundervisning, vil mange nok svare, at det går fint ud fra en positiv oplevelse af, at ’det gik mere gnidningsfrit end forventet’. Men jeg er ikke i tvivl om, at det vil være en katastrofe, hvis man ikke tager højde for studerendes og underviseres langsigtede oplevelser og de sammensatte effekter af fjernundervisning,” siger Peter Busch-Jensen

De ’kvalitative aspekter’, som Peter Busch-Jensen omtaler, er motivations- og trivselsmæssige afsavn ved at studere hjemmefra, som ikke nødvendigvis kan sammenfattes i statistiske data.(Normann, Kristeligt Dagblad, 2020)

Allerede i maj måned var bekymringerne omkring onlinebaseret undervisning godt i gang med at blive omdiskuterede. Udfordringerne ved ikke at kunne være nysgerrig på samme måde som ved fysisk fremmøde og afsavnet til sine medstuderende var omdrejningspunktet. Selvom Peter Busch-Jensen påpeger, at den onlinebaserede undervisning er gået bedre end forventet, så er det også ud fra et princip om, at det trods omstændighederne, er den bedste løsning på dette tidspunkt. Så selvom det for mange universiteter var en stor omvæltning at skulle indstille sig og omstille sig fysisk og mentalt til onlinebaseret undervisning, var det

også en læring undervejs. Helle Mathiasen, professor på Institut for Naturfagernes Didaktik på Københavns Universitet og ekspert i læring og digitale medier, beskriver processen således

”Det er klart, at der er tale om et lærings-eksperiment i disse coronatider. Mange lærere har aldrig prøvet at undervise over nettet. De kører så at sige i racerbil, mens vejen bliver asfalteret. Det kan have konsekvenser for elever og studerendes læringsudbytte,”

(Eriksen, Københavns Universitet, 2020)

Arbejdsspørgsmål

Projektet tager udgangspunkt i nedenstående arbejdsspørgsmål. Dette for at spore projektet ind på en retning for, hvad der helt konkret ønskes undersøgt. For at give et læsevenligt overblik er arbejdsspørgsmålene opdelt i fire temaer.

Tema 1 Det tekniske aspekt

- Hvor hurtigt har de respektive universiteter fået omstillet sig til onlinebaseret undervisning, vejledning samt eksamen?
- Hvilke udfordringer har de respektive universiteter haft i forbindelse med online omstilling?
- Hvordan har brugen af det tekniske påvirket studerende såvel som underviser?

Tema 2 Det sociale aspekt

- Hvordan har det været for de studerende ikke at kunne møde fysisk op?
- Hvordan har underviserne opretholdt kontakten og sparringen med deres kollegaer?
- Hvordan har det været for de studerende ikke at kunne se deres medstuderende?

Tema 3 Det faglige

- Hvordan har det været at undervise og vejlede online?
- Hvordan har det været at modtage undervisning og vejledning online?
- Hvad har fungeret godt ved online baseret undervisning?
- Hvad har været en udfordring ved online baseret undervisning

Tema 4 Eksamensdelen

- Hvordan har det været for henholdsvis studerende samt undervisere at skulle have online eksaminer?
- Hvilke udfordringer er der/har der været ved online eksaminer?

Ovenstående spørgsmål har været med til at forme projektet, og er blevet anvendt som inspirationsspørgsmål i forbindelse med interviews til projektet.

Det næste kapitel i projektet indeholder metodevalg. Metodevalget er i dette projekt faldet på det semistrukturerede interview samt interviewets syv faser, af Steiner Kvale og Svend Brinkmann.

Kapitel 2 Metode

I dette projekt er der valgt at anvende den kvalitative metode i form af det semistrukturerede interview som undersøgelsesmetode. Denne metode er egnet til at undersøge informanternes oplevelser ved den ændrede undervisningsmetode. Informanterne betragtes ikke som en genstand, et objekt, men derimod som subjekter. Herved opstår en kommunikationsproces mellem mig og informanterne. Derudover bliver der i projektet anvendt Steiner Kvale og Svend Brinkmanns afsnit om syv faser af interviewundersøgelsen. Ligeledes anvendes Birgitte Poulsens afsnit om semistrukturerede interviews fra bogen metoder i samfundsvidenskaberne til at beskrive overvejelser samt redegøre for det semistrukturerede interview. Derudover indgår der også en redegørelse for kodning i forbindelse med et interview.

Interviewguide

I dette afsnit redegøres der for udarbejdelsen af en interviewguide. Der bliver taget afsæt i Birgitte Poulsens afsnit 6.4.2 Udarbejdelse af interviewguide fra fagbogen "Metoder i samfundsvidenskaben".

Det er vigtigt at udarbejde en interviewguide. Den skal altid tilpasses den konkrete undersøgelses problemformulering og målgruppe. Først tvinger det en til at gå fra teori til talesprog. Udarbejdelsen af interviewguiden er således et vigtigt metodisk arbejde, hvor ens teoretiske perspektiv operationaliseres. Arbejdet handler derfor om at "oversætte" den overordnede problemformulering og undersøgelsens teoretiske perspektiver til konkrete spørgsmål, der kan indkredse det, man er interesseret i at vide noget om. For det andet kan interviewguiden være en hjælp i selve interviewsituationen, hvor man særligt som nybegynder i en interviewsituation kan støtte sig til sin interviewguide (Kristensen og Hussein, 2019: s. 103).

Projektets interviewguide blev formet ud fra de fire temaer, som er beskrevet i mit afsnit om arbejdsspørgsmål. Disse fire temaer var henholdsvis: Det teknologiske aspekt, det sociale aspekt, det faglige aspekt og eksamen. Et "normalt" undervisningsforløb på et semester ville før COVID-19 indeholde det sociale og det faglige aspekt samt eksamen. Beslutningen om

også at have et teknologisk aspekt med blev truffet i og med, at teknologien har dannet rammen for overhovedet at kunne gennemføre undervisning under COVID-19.

Interviewguiden er ligeledes udarbejdet sådan, at jeg som studerende og nybegynder i interviewrollen havde noget jeg kunne støtte mig op ad og lære af.

Syv faser af interviewundersøgelse

Steinar Kvale og Svend Brinkmann har i deres bog “Interview fra 2015” lavet en oversigt over syv faser af en interviewundersøgelse. I takt med redegørelsen for hver enkelt fase følger straks efter en redegørelse for, hvordan netop denne fase er anvendt i forhold til projektet.

Det første er “tematisering”. Her skal formålet formuleres med undersøgelsen og opfattelsen af det tema, der skal undersøges, før interviewene kan begynde. Undersøgelsens “hvorfor og hvad” skal være afklaret, før spørgsmålet om “hvordan” stilles (Kvale og Brinkmann, 2015: 154).

I den første fase er projektet udformet til at skulle undersøge, hvorfor det har påvirket undervisere og studerende ved Roskilde Universitet og Aalborg Universitet, at de skulle undervise og modtage undervisning og interagere med hinanden online. Som der også redegøres og argumenteres for i problemfeltet og indledningen, så vælges netop dette emne ud fra, at jeg selv er studerende under COVID-19 og er interesseret i at finde ud af, hvordan andre studerende oplever studiet og studietiden under COVID-19. Derudover ønsker jeg ligeledes at få belyst nedlukningssituationen fra et undervisningsperspektiv.

Inden interviewene kan finde sted skal det afklares, **hvad** de studerende skal spørges om, og ligeledes med underviserne. Spørgsmålene kommer dog til at udforme sig lidt forskelligt afhængig af, hvilken en af informantgrupperne, der interviewes.

Når det er afklaret, redegøres der for brugen af det semistrukturerede interview som metode i dette projekt. Denne redegørelse følger efter “Redegørelsen for de syv interviewfaser”.

Den anden fase er “Design”. Undersøgelsen designes med henblik på at opnå tilsigtet viden, under hensyntagen til undersøgelsens moralske implikationer (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 154). Undersøgelsen designes ud fra en idé om at stille brede spørgsmål, så der opnås en bred viden fra de studerende og underviserne. Derudover er der også medtaget nogle konkrete

spørgsmål, så der kan sikres en klar fornemmelse af forskelle og ligheder de studerende imellem, mellem undervisere og studerende samt universiteterne imellem.

For at tage højde for de moralske implikationer har jeg anonymiseret mine respondenter. Dette er især af hensyntagen til de undervisende informanter, som kan komme til at sige noget, der placerer dem konkret på deres arbejdsplads. Derudover har det været vigtigt at anonymisere både de studerende og underviserne, så disse har haft en følelse af at kunne tale frit i forhold til at kunne blive identificeret i forbindelse med arbejde, studiet eller en fritidsaktivitet.

Den tredje fase er "Interview". Interviewet gennemføres på grundlag af en interviewguide og med en reflekteret tilgang til den viden, der søges. Her er det vigtigt at oveveje interviewsituationens interpersonelle relationer (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 155).

Det var specielt i denne fase, der er blevet gjort overvejelser omkring relationen til de studerende samt den ene underviser. Disse personer var i mit netværk i forvejen, og derfor har der været særlige overvejelser i forhold til anonymitet. Alle informanter blev informeret om, hvorfra interviewene fandt sted, både via hvilken online platform og hvor jeg som interviewer befandt mig. Dette var med til at give dem en oplevelse af, at det var under fortrolige forhold i den forstand, at jeg som interviewer ikke blot befandt mig i et tog og tænkte: "Det kunne jeg da lige klare på farten."

Den fjerde fase er "Transskription". Interview-materialet skal forberedes til analyse, hvilket almindeligvis omfatter en transskription fra talesprog til skreven tekst (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 155).

Alle 4 interviews blev transskriberet, så disse kunne anvendes som citeringer i analyse-kapitlet. I projektet er transskriptionerne skrevet så tæt på det sagte som muligt, dog uden at der inddrages eksempelvis tænkepauser og alt for meget 'hmm' og 'øhm'.

Den femte fase er "Analyse". Analysedelen afgøres på basis af undersøgelsens formål og emne og interview-materialets karakter. Når det er fastslået, skal analysedelen afgøres på baggrund af de forskellige analysemetoder (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 155).

I femte fase er der redegjort for undersøgelsens formål, som er at undersøge den online interaktion på henholdsvis Aalborg Universitet og Roskilde Universitet under COVID-19. I projektet er det den narrative analyse, der er blevet valgt. Kvale og Brinkmann definerer den narrative analyse som følger “ Den narrative analyse fokuserer på de historier, der fortælles i løbet af et interview, og udarbejder deres struktur og plot(...) Analysen kan også være en rekonstruktion af de mange historier, der fortælles af forskellige interviewpersoner” (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 290)

I og med at der i de gennemførte interviews er lagt vægt på henholdsvis de studerendes og undervisernes oplevelse og personlige erfaring af og med onlinebaseret undervisning, så har hver interview-informant fortalt om sine egne oplevelser (historier). På den baggrund er valget faldet på den narrative analysemetode.

Den sjette fase er “Verifikation”. Her skal validiteten samt reliabiliteten og generaliserbarheden af interviewresultaterne fastslås. Reliabilitet betyder hvor konsistente resultaterne er (pålidelige), og validitet vil sige om en interviewundersøgelse undersøger det, det er meningen, den skal undersøge (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 155).

I sjette fase er validiteten af de gennemførte interviews, som den skal være. Interviewets undersøgelse var at få indsigt og erfaringer med online interaktion set fra henholdsvis et studenterperspektiv og et underviserperspektiv. Reliabiliteten over for resultatet, kan siges at være opnået, i og med at projektets problemformulering leder op til, hvordan det har været med online interaktion, og hvilke erfaringer, gode som dårlige, der er blevet gjort. I forhold til validitet er en af ulemperne ved den kvalitative metode, at den viden, der opnås, ikke nødvendigvis kan generaliseres. Dette betyder, at 2 studerendes og 2 underviseres oplevelser af online undervisning ikke uden forbehold kan bruges som dokumentation for, at det er de generelle holdninger. Derudover så har de to undervisningsrespondenter undervist i forskellige retninger på universitetet. Dette kan også tilskrives som en ulempe, da det for begge undervisere har betydet, at de har haft hver deres udfordringer i forbindelse med den onlinebaserede undervisning.

Den syvende fase er “Rapportering”, hvor undersøgelsens resultater og de anvendte metoder i en form, der lever op til videnskabelige kriterier, tager hensyn til undersøgelsens etiske aspekter og resultater i et læsevenligt produkt (Kvale og Brinkmann, 2015: 155).

Rapporteringen for de foretagne interviews i projektet, kommunikerer i analyse kapitlet. Her gøres brug af de foretagne interviews i form af citeringer, hvor disse bliver analyseret ud fra pointer fra de udvalgte teoretikers synspunkter.

Det semistrukturerede interview

Redegørelse og overvejelser i forhold til anvendelse af det semistrukturerede interview, også kaldet det kvalitative forskningsinterview, følger nedenfor.

“Det kvalitative forskningsinterview er en ofte anvendt metode til dataindsamling, der giver os mulighed for at lære noget om verden omkring os. At interviewe er at gennemføre en samtale med et bestemt formål. Der findes mange forskellige interviews, der bruges i forskellige sammenhænge.

(Kristensen og Hussein 2019: s. 97)

I dette semesterprojekt er der blevet anvendt det semistrukturerede interview. Valget er faldet på netop den type interview, da der ønskes, at opnå en ny viden omkring hele den online interaktion fra henholdsvis de studerende, underviserne og universiteterne. Der gennemføres en dialog med de udvalgte informanter inden for de fire rammetemaer, som også er beskrevet under kapitlet med arbejdsspørgsmål.

Det semistrukturerede interview er karakteriseret ved, at interviewerens forbereder en række temaer og forslag til spørgsmål (interviewguide) samtidig med at vedkommende er åben for ændringer af spørgsmålenes rækkefølge og form, så det bliver muligt at forfølge interviewpersonens svar og de historier hun fortæller. Det semistrukturerede interview giver derfor mulighed for at tilpasse spørgsmål og stille opfølgende, nye, og ikke-forberedte spørgsmål afhængig af, hvordan samtalen udvikler sig.

(Kristensen og Hussain 2019: s. 98)

Inden interviewets start blev der forberedt spørgsmål. Da jeg som interviewer er helt ny i den rolle, har det været vigtigt at forberede spørgsmålene så præcist som muligt samt at have dem ved siden af. Selvom det var konkrete spørgsmål, der blev forberedt inden for hver af de fire temaer, så var jeg som interviewperson meget åben for, at spørgsmålene kunne tage en anden drejning. Derudover var det også vigtigt at have fokus på det, interviewinformanterne sagde,

for det kunne ikke på forhånd vides, hvad de havde at fortælle, og specielt ikke i forhold til et så nyt område, som COVID-19 må siges at være.

“Det semistrukturerede individuelle interview kan anvendes til forskellige formål. Det kan bruges til at få specifik viden om særlige historiske begivenheder, eksempelvis politiske beslutningsprocesser, hvor interviewpersonerne kan bidrage med viden og konkrete oplysninger om forløbet, dets centrale aktører og egen rolle.

(Kristensen og Hussain 2019: 98-99)

At bruge det individuelle strukturelle interview har i dette semesterprojekt været det mest tilstrækkelige. Dette fordi ønsket om at høre informanternes personlige fortællinger, og oplevelser har været det springende punkt. Det har været altafgørende, at informanterne kunne få lov til at tale frit. Det var på forhånd ikke en mulighed at lave eksempelvis gruppeinterview / fokusinterviews. Dette fordi COVID-19 for mange stadig er nyt og kan være en personlig ting, så trygheden i at skulle sidde sammen med andre og fortælle om sine personlige erfaringer, sit motivationsniveau m.m, vil muligvis kunne skræmme nogle informanter.

Lokalisering af informanterne

Tre ud af de fire af interview-informanter er fra eget netværk. Jeg har fra starten af vidst, at Sigrid er studerende ved Aalborg Universitet, Daniel er underviser ved Aalborg Universitet samt at Jens er studerende ved Roskilde Universitet. Dem tog jeg selv kontakt til via henholdsvis Facebook Messenger, e-mail og personlig kontakt. Den sidste respondent er Bjarne. Bjarne kendte jeg ikke på forhånd, og det er min vejleder, Yvonne Mørck, der har formidlet kontakten til Bjarne, som er underviser på Roskilde Universitet.

Overvejelser omkring anonymisering og fortrolighed i projektet

I Dette projekt er der lagt vægt på, at informanterne har haft muligheden for at være anonyme. Der er lagt vægt på, at de har fået muligheden for ikke at stå frem med konkret navn, og for de undervisende respondenter er der ligeledes lagt vægt på at anonymisere deres funktion på universitetet. Som Birgitte Poulsen skriver i sit afsnit om semistrukturerede interviews i bogen Metoder i samfundsvidenskaberne fra 2019 “ Inden et interviewet er det

vigtigt at gøre sig overvejelser om, hvilke aftaler man ønsker at indgå med sine interviewpersoner. Er det i orden, at interviewet optages på diktafon eller ej?(...) Skal interviewpersonerne loves anonymitet, og på hvilken måde er det muligt? (Birgitte Poulsen, i Kristensen og Hussein, 2019: s. 102)

I forbindelse med en dialog omkring projektet med den første informant, der i dette tilfælde var den studerende informant fra Roskilde Universitet, gav han udtryk for, at han meget gerne ville bidrage til projektet, men at han så i så fald ønskede at være anonym i forbindelse med interviewet. Det samme gjorde sig gældende for Sigrid og Daniel. På baggrund af dette valgte jeg også at anonymisere Bjarne og informerede ham om det inden interviewets start. Dette for at ligestille alle informanterne.

Præsentation af interviewpersonerne

Den første interviewperson kaldes Bjarne.

Interviewet med Bjarne fandt sted den 17.11.2020 hjemme hos mig selv via online platformen Zoom. Da projektets udarbejdelse fandt sted midt under COVID-19, valgte jeg på forhånd at gennemføre dette interview via Zoom..

Bjarne er både underviser og lektor på Roskilde Universitet. Bjarne har under COVID-19 både undervist og vejledt projektgrupper. Derudover har Bjarne også afholdt eksamen via Teams.

Den anden interviewperson kaldes Daniel.

Interviewet med Daniel fandt sted den 04.11.20 og ligeledes via ZOOM og ligeledes hjemme hos mig selv. I og med at Daniel er i bosat i Nordjylland, ville interviewet under 'normale' omstændigheder muligvis også have fundet sted via en online platform.

Daniel underviser og vejleder på Aalborg Universitet. Daniel har under COVID-19 både vejledt projektgrupper på primært 4. semester og undervist hold af fire til seks studerende fordelt på forskellige undervisningshold.

Den tredje interviewperson kaldes Jens.

Interviewet med Jens fandt sted den 05.11.20 via et Facebook Messenger opkald. Selvom Jens og jeg havde muligheden for at mødes enten før eller efter en forelæsning, havde vi besluttet at gennemføre det online, da smittetallet var ret højt. Her sad jeg ligeledes hjemme hos mig selv.

Jens er 26 år gammel og læser socialvidenskab på 3. semester på Roskilde Universitet. Jens har haft onlinebaseret undervisning med alt fra 60 til 120 deltagere fordelt på forskellige undervisningshold.

Den fjerde interviewperson kaldes Sigrid.

Interviewet med Sigrid fandt sted den 04.11.20. Interviewet foregik via et Facebook Messenger opkald. De fysiske rammer for interviewet foregik i et gruppelokale på Roskilde universitet. I og med at Sigrid er bosat i Nordjylland, vil det under 'normale' omstændigheder, muligvis også have fundet sted online.

Sigrid er 21 år, og læser Globale forretningssystemer på Aalborg Universitet på 5. semester. Sigrid har haft onlinebaseret undervisning med alt fra 40 til 70 deltagere fordelt på forskellige undervisningshold.

I og med at Sigrid og Daniel er bosat i Aalborg, ville interviewene med dem under 'normale' omstændigheder nok også have fundet sted online. Til gengæld var det en mulighed at interviewe Jens og Bjarne i fysiske rammer. Dette blev dog fravalgt, både fordi smittetallene som nævnt ovenfor var ret høje og så også for at ligestille alle mine interviewinformanter, således at alle interviews blev udført online.

Kodning af interviews

I følgende afsnit bliver der redegjort for kodning af de gennemførte interviews.

Ifølge Kvale og Brinkmann indebærer kodning, at der knyttes et eller flere nøgleord til et tekstafsnit med henblik på senere at kunne identificere en udtalelse, mens at kategorisering er en mere systematisk begrebsliggørelse af et udsagn, der giver mulighed for kvantificering.

(Kvale og Brinkmann, 2015: s. 262)

I forhold til de gennemførte interviews i dette projekt er disse opdelt i forskellige tematikker (nøgleord) for at kunne danne et overblik over, hvilke områder der vil være godt at få spurgt ind til. Selvom projektet kun indeholder få interviews, vil det dog stadig være en fordel at få inddelt strukturen i forskellige nøgleord, sådan at det bliver nemmere at anvende min empiri i analysekapitlet.

I princippet kan hvad som helst kodes - Gibbs giver i Steinar Kvale og Svend Brinkmanns bog "Interview" følgende eksempler på, hvad der kan kodes: specifikke handlinger, begivenheder, aktiviteter, strategier, tilstande, betydninger, normer, symboler, deltagelsesniveauer, relationer, betingelser, eller rammer, konsekvenser, miljøer og reflektive kodninger, der registrerer forskerens rolle i processen. (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 263)

I de udførte interviews i semesterprojektet er der også anvendt forskellige kodninger/nøgleord, som går igen ved hvert interview. De overordnede, som både er anvendt til de studerende informanter og de undervisende informanter, er koder som online undervisning, socialitet, udfordringer ved online undervisning, eksamen, teknik og påvirkning.

En fordel ved kodning under det semistrukturerede interview er, at det i analysekapitlet bliver lettere at få inddelt respondenternes svar og oplevelser i forskellige nøgleord. Når analysen skal begynde, er det en fordel allerede på forhånd at have haft kodet interviewene i forskellige nøgleord.

Kapitel 3

Teori

I projektets teorikapitel anvendes følgende teorier, nemlig den canadisk-amerikanske sociolog Erving Goffmans teori om hverdagslivets rollespil, hvor han beskriver, hvordan individet præsenterer sig selv og sine handlinger ud fra den verden, der er omkring personen. Derudover bidrager også den tyske sociolog Hartmut Rosas teori om fremmedgørelse og acceleration, som omhandler, hvordan individet oplever den teknologiske udvikling, samt hvordan individer kan føle sig fremmedgjort over for forhastede processer og nye systemer. Disse teoretikere er udvalgt, da det er relevant at gå ind og kigge på, hvordan den onlinebaserede undervisning har påvirket relationen mellem de studerende og undervisere. Teoretikerne er valgt ud fra deres viden i forhold til hurtigt implementeret onlinebaseret undervisning, nye teknologiske systemer og accelerationsprocesserne. Teoretikernes viden hjælper til besvarelse af problemformuleringen, da disse har en stor viden indenfor teknologi og hverdagslivets udfordringer og roller.

Erving Goffman - Hverdagslivets rollespil

Førstnævnte er Erving Goffman. Goffman var en canadisk-amerikansk sociolog samt professor ved universitetet i Pennsylvania fra 1968. Igennem sit omfattende forfatterskab blev Goffman en af 1900 tallets betydeligste sociologiske iagttagere af moderne hverdagsliv. Hans studieobjekt var menneskers almindelige omgang med hinanden, især på offentlige steder. Med en skarp sans for de handlinger, personer foretager for at undgå at tabe ansigt, sammenlignede Goffman i *The Presentation of Self in Everyday Life* den menneskelige adfærd med en sceneoptræden. (Mortensen, Den store Danske, 2020)

Teaterverden

Der indgår en masse forskellige specifikke begreber fra teaterverdenen i Goffmans analyse. Blandt de mest centrale begreber kan her nævnes "optræden", "roller", "rekvisitter", "scene" og "sceneudstyr". Et vigtigt begreb i den metaforiske sammenhæng er "optræden". At optræde vil sige at gøre indtryk på mødets tilstedeværende og gennem sin ekspressive adfærd bekræfte overfor sig selv og de øvrige, at man er den, man udgiver sig for at være. I denne

sammenhæng hjælper personens påklædning, sprogbrug, erhvervsmæssige position, køn, talemåder, kropssprog m.v. til at forstå budskabet (Goffman, 2020: s. 21-22).

Selvom hverken Teams eller Zoom var opfundet i Goffmans tid, vil begge platforme til en vis grad godt kunne oversættes til teaterverdenen. Hvis teaterverdenen oversættes til den onlinebaserede undervisning, vil begrebet "scene" kunne oversættes til forelæserens position, da man til traditionel forelæsning vil være tilbøjelig til i de store auditorier at se forelæserens sted som en scene, hvor de studerende skal "se". Ligeledes vil begrebet "optræden" føre tilbage til forelæseren, da det vil være naturligt at forbinde forelæseren med en, der "optræder". Begrebet "roller" vil kunne oversættes til både den studerende og forelæser, idet begge parter har en form for rolle, både i den fysiske undervisning, men også i den onlinebaserede undervisning. "Rekvisitter" og "sceneudstyr" vil kunne oversættes til computer og IT-udstyr. I og med at online undervisningen er blevet implementeret, er det en nødvendighed at have en computer for at kunne følge undervisningen under nedlukningen. Rekvisitterne vil som oftest være brugt af både de studerende og underviseren, mens sceneudstyret vil kunne oversættes til kamera og powerpoint, som underviseren bruger.

Den optrædende

Når et individ skal spille en rolle, beder han implicit sine iagttagere om at tage det indtryk, der bliver præsenteret, alvorligt. Publikum bliver bedt om at tro på, at den figur, de ser, rent faktisk besidder de træk, han eller hun lader til at besidde, og at den opgave, han udfører, vil have de konsekvenser, der implicit hævdes, og at forholdene generelt er, hvad de tager sig ud som (Goffman, 2020: s. 67).

Goffman kunne være tilbøjelig til at pege på, at hvis den optrædende skulle oversættes til den online interaktion under COVID-19, så vil den spillende rolle være underviseren, der skulle undervise de studerende (publikum), som beskrevet i ovenstående uddrag. De studerende vil være de iagttagende. I en forelæsningsituation vil en underviser gerne fremstå så seriøs som muligt og sikre, at omstændighederne er så normale, som de kan være. En underviser vil som oftest også gerne have, at de studerende rent faktisk tror på det, som han eller hun fortæller, og at de tager personen seriøst og lytter til hvad han eller hun har at fortælle (undervise i).

Kulissen

Ifølge Goffman omfatter “kulissen” møbler, udsmykning, fysisk indretning og andre elementer af baggrunden, der udgør rekvisitterne, og den scene foran, i eller på hvilken det menneskelige drama udspiller sig. En kulisse bliver generelt, hvor den befinder sig i geografisk forstand, så hvis man vil gøre brug af en bestemt kulisse i sin optræden, kan man ikke påbegynde forestillingen, før man har indfundet sig på det rigtige sted, ligesom man er nødt til at afslutte den, når man forlader stedet (Goffman, 2020: s. 71).

Kulissen vil i projektets tilfælde kunne oversættes til undervisningslokalet eller auditoriet. Her er der som oftest en tavle, som underviseren kan bruge til at illustrere noget med. Der er borde og stole, som de studerende kan sidde ved. Der er som oftest plads omkring tavlen, hvor underviseren kan stå og gå og undervise fra (scenen.)

Facaden

Den del af individets optræden, som på en generel og fast måde tjener til at definere situationen for dem, der iagttager denne optræde, kan ifølge Goffmann betegnes som “facaden”. Facaden er altså de standardudtryksmekanismer, som individet forsætligt eller utilsigtet gør brug af under sin optræden (Goffman, 2020: s. 71).

Facaden bruges således til at udtrykke sig med, fortælle noget, sige noget om noget. Facaden bruges i projektet af underviseren, når han indtager den professionelle rolle og skal formidle faktuel viden til de studerende. Han anvender forskellige mekanismer til at kommunikere med, mekanismer, der bruges både direkte og indirekte. Det kunne være afvekslende toneleje og mimik.

Afrundingsvis kan mange af Goffmans begreber om teaterverden videreføres til en undervisningssituation på enten Aalborg Universitet eller Roskilde Universitet. På mange måder vil en forelæsning i de større auditorier minde om en teaterforestilling. En optræder (underviser), som står på et bestemt sted (scenen), som på mange måder gerne vil have publikums (de studerendes) interesse og som meget gerne vil tages seriøs og lyttes til, og hvor underviseren bruger variationer i toneleje og ansigtsmimik - både direkte og indirekte (facade).

Frontstage og backstage

En af de meget kendte begrebsmæssige sondringer fra Goffmans teatermetaforer er hans skelnen mellem 'scenen' og 'bagscenen'. Disse begreber er i den sociologiske offentlighed blevet mere kendt som henholdsvis frontstage og backstage, og i begge tilfælde henvises der ikke blot til fysisk-rumlige aspekter, men også til det, som Goffman betegner som 'områdeadfærd' - at forskellige områder eller regioner for samhandling skaber forskellige forhindringer på og muligheden for adfærd. Hos Goffman er scenen selvsagt det område, hvor den konkrete optræden finder sted foran publikum, mens bagscenen er der, hvor den optrædende trækker sig tilbage til, slapper af, puster ud, evaluerer og forbereder sin optræden (Goffman, 2020: s. 22).

Frontstagen vil i dette tilfælde udgøre et givent auditorium eller undervisningslokale på enten Roskilde Universitet eller Aalborg Universitet. Her hvor den optrædende (underviseren) kommer ud (hen til et lokale), optræder for sit publikum (underviser/vejleder de studerende) for at tage hjem igen, når denne optræden (undervisning) er gjort. Det samme gør sig gældende for de studerende. De møder op på universitetet, hvor de agerer publikum (studerende) for ligesom underviseren at tage hjem, når optræden (forelæsningen) er slut.

Backstage vil i denne fortolkning være der, hvor den undervisende er derhjemme. Der hvor vedkommende kommer sig ovenpå en optræden (en forelæsning/vejledningssession). Det er her, underviseren er sig selv, puster ud og forbereder sig til den næste optræden (forelæsning/vejledningssession). Backstage kan for de studerendes synspunkt være deres hjem. Det er her, de kommer hjem, puster ud, lader op og forbereder sig til en ny undervisningstime.

Område og områdeadfærd

Et område kan defineres som et hvilket som helst sted, der i en eller anden grad er afgrænset af barrierer for, hvad der kan opfattes. Det varierer naturligvis, hvor afgrænsede områderne er, og hvad det er for et kommunikationsmiddel, barriererne for opfattelsen optræder i. (...). Med en given optræden som reference kan det nogle gange være nyttigt at bruge udtrykket "facadeområdet" om det sted, hvor optræden udspiller sig (...) Man må gøre sig

klart, at visse dele af en optræden ikke er henvendt til publikum, men til facadeområdet. (Goffman, 2020: s. 141)

Et auditorium eller et undervisningslokale vil ifølge Goffman kunne defineres som et område. Man er som individ ikke i tvivl om, hvilket område der trædes ind i, når man træder ind i et auditorium eller undervisningslokale. I forhold til, hvor afgrænsede områderne er, kan der tages udgangspunkt i det fysiske område. Et auditorium vil som regel være større end et undervisningslokale. Nogle dele af optræden kan under 'normale' omstændigheder ikke være henvendt til publikum. Et eksempel kunne være, hvis der i et givent auditorium eller undervisningslokale ikke kunne opnås en tilfredsstillende rådighed af IT-faktorer som computer, kabel, stik og internetforbindelse. En underviser vil om muligt være tilbøjelig til at lade sine frustrationer omkring disse gå ud over de studerende (publikum), selvom det er selve facadeområdet, der er i spil. Det vil sige, at den del af optræden (den frustrerende del) ikke er henvendt til de studerende, men til selve IT-delen (rekvisitterne)

Et individs optræden i facadeområdet kan opfattes som en bestræbelse på at give det indtryk, at hans aktivitet i området opretholder og er udtryk for visse normer. Disse normer falder i to brede kategorier. Den ene slags normer handler om, hvordan den optrædende behandler publikum, når han taler med dem, eller hvor der anvendes gestik som erstatning for tale. Disse normer bliver nogle gange betegnet som spørgsmål om høflighed. Den anden slags normer handler om, hvordan den optrædende gebærder sig, når han er inden for publikums syns- eller hørevidde, men ikke nødvendigvis i snak med dem. (Goffman, 2020: s. 142)

Derudover kan et bagsideområde eller en bagscene defineres som et sted i forbindelse med en given optræden, hvor det indtryk, som optræderen befordrer, forsætligt og som en selvfølge bliver modsagt. Sådanne steder har naturligvis mange karakteristiske funktioner. Det er her, at en optrædens mulighed for at udtrykke noget ud over sig selv omhyggeligt bliver etableret. Det er her, at illustrationer og indtryk bliver frembragt åbenlyst. Her kan rekvisitter og tilbehør til den personlige facade oplagres i en komprimering af hele repertoiret af handlinger og roller. (Goffman, 2020: s. 146)

Under COVID-19 har det ikke været muligt for den optrædende (underviseren) at opretholde den fysiske kontakt til publikum (de studerende). Det må antages, at ud fra normerne, som beskrevet ovenover, så er det normen, at den optrædende behandler publikum pænt. Det vil i den 'normale' verden også være høfligt for den undervisende at tale høfligt til de studerende,

også selvom teknikken i et givent undervisningslokale skulle svigte. Underviserens bagscene kan i dette tilfælde være hjemmet. Det er her, den undervisende trækker sig tilbage efter en optræden (undervisning/vejledning) og det er her, den undervisende kan reflektere over vedkommendes undervisningstime.

Hartmut Rosa - Fremmedgørelse og acceleration

Anden teoretiker i dette semesterprojekt er Hartmut Rosa. Rosa tiltrådte i 2005 som professor i sociologi ved Friedrich-Schillers Universitet i Jena. Han blev i 1992 magister i politologi, filosofi og tysk. (Rosa, 2015: s. 7-8)

Verdens nationer er blevet et højhastighedssamfund, som konkurrerer om at komme først på markedet med produkter og nye innovative idéer, der kan sikre dem en plads blandt de stærke nationer. Sociologen Hartmut Rosa er en af de få, der har analyseret denne udvikling, og i dag leverer en ny kritisk teori, der præcist og enkelt forklarer, hvorfor flere føler sig fremmedgjorte i en accelereret verden. (Rosa, 2015: s. 7)

I Hartmut Rosas fremmedgørelse og acceleration analyserer Hartmut Rosa de accelerationsprocesser, der præger det moderne liv og giver en analytisk ramme til at forstå konsekvenserne af et stadig højere tempo. "Denne fremmedgørelse kan have to årsager. Den første er knyttet til den fremmedgørelse overfor teknologiske produkter og redskaber, (...)I det moderne liv må vi konstant bruge udstyr og redskaber af forskellige slags - og løse opgaver af den ene eller anden art - som vi aldrig rigtig har lært at håndtere og aldrig rigtig har appropieret" (Rosa, 2015: s. 100)

Som regel opstår fremmedgørelsen her på baggrund af det faktum, at vi aldrig har tid til virkelig at sætte os ordentligt ind i de her ting, vi har med at gøre (Rosa, 2015: 101).

I og med at Danmark lukkede ned i marts 2020, heriblandt også universiteterne, har det været oplagt at gå ind og se på de forandringer, det har medført. Blandt andet hvordan de studerende skulle modtage undervisning, vejledning og sågar eksamineres. For hhv. Aalborg Universitet og Roskilde Universitet var semesteret næsten lige startet, da Danmark lukkede ned den 11. marts, hvilket vil sige, at det har været relativt få eksaminer, der skulle gennemføres i den foreløbige udmeldte hjemsendelsesperiode på 14 dage. Det skulle vise sig

at ændre sig. Da universiteterne lukkede ned, og der blev implementeret online undervisning, så var det en tilvænning for mange at skulle interagere med de nye teknologiske processer, og selvom mange formodentlig kendte til Teams og Zoom før nedlukningen af Danmark, så var det ikke en forudsætning for at kunne modtage undervisning. Teams og Zoom har på mange måder gjort sit indtog i rigtig manges hverdag, men hvis vedkommende ikke anvendte Teams eller Zoom før nedlukningen, så kan det føles helt fremmed at skulle navigere rundt i nogle helt nye teknologiske systemer. Mange kunne overfladisk finde ud af at anvende Teams og Zoom, men mange var ikke fortrolige med, hvordan man eksempelvis på Zoom kunne anvende en funktion, der kunne sende folk ud i små rum for senere at kalde dem tilbage til det samlede møde.

Den tekniske acceleration, som oftest er forbundet med indførelsen af ny teknologi(...), udløser næsten uvægerligt en hel række forandringer i sociale praksisser, kommunikationsstrukturer og de dertilhørende livsformer. (Rosa, 2015: s. 38-39)

Selvom Zoom og Teams også eksisterede før nedlukningen af Danmark, så var disse online platforme ikke den mest centrale del for, at en forelæsning, vejledning eller eksamen kunne finde sted. Det skulle vise sig, at ændre sig markant. Hartmut Rosa kunne muligvis påpege at den tekniske acceleration er gået stærkt, og især under COVID-19 og nedlukningen. For som så mange andre har den onlinebaserede undervisning skabt en anden form for livsstil og social praksis i og med, at store dele af Danmark var lukket ned.

Fremmedgørelse overfor vores egne handlinger

Hartmut Rosa peger på, at det ikke er mærkeligt, at vi begynder at føle os en smule fremmedgjorte overfor vores egne handlinger. Hvis det modsatte af fremmedgørelse er at "føle sig hjemme" (et bestemt sted, sammen med bestemte mennesker) eller at være fortrolig med bestemte handlinger, så kunne man måske sige, at vi faktisk meget ofte ikke er særlig fortrolige med de ting, vi foretager os, og ikke færdes særlig hjemmevant i vores egen verden. (Rosa, 2015: s. 100)

Ovenstående kan ledes hen på forandringerne ved den online undervisning. I starten var det meget uvant for både underviserne og de studerende. Hverken underviserne eller de studerende var særlig vant til den onlinebaserede undervisning. De to studerende

interviewinformanter beskrev begge forelæsningsituationer, hvor en underviser havde smækket computeren sammen af ren frustration over, at teknikken og systemet ikke virkede. Dette uddybes i analysekapitlet.

Sammentrækningen af både Erving Goffman og Hartmut Rosas teoretiske tilgange kan føres til den hurtigt implementerede onlinebaserede undervisning. Her gik det rigtig stærkt med at få indkøbt diverse online platforme. Eksaminer, undervisning, vejledning m.m. skulle omlægges. Det har ført til, at underviserne og de studerende har skullet tilpasse sig nogle nye teknologier og agere på en anden måde i samspil med og overfor hinanden. I og med at der under nedlukningen ikke var andre muligheder end onlinebaseret undervisning, så har det for underviserne gået enormt stærkt med at skulle tilpasse sig til de nye teknologiske platforme. De har med andre ord været tvunget til at anvende disse i forbindelse med arbejde og undervisning, og da nedlukningen fandt sted fra den ene dag til den anden, så har underviserne ikke haft en reel chance for at nå at blive fortrolige med disse online platforme.

I det næste kapitel følger en analyse, hvor teoretikernes udvalgte pointer fra deres respektive bøger bliver sammenlignet med oplevelser og erfaringer fra interview-informanterne.

Kapitel 4 Analysedelen

Dette kapitel udgør undersøgelsens analyse, som er inddelt i fire forskellige temaer, nemlig det teknologiske aspekt, det sociale aspekt, en eksamensdel og en faglig del. Hvert tema belyses fra henholdsvis et studerende- og et underviserperspektiv med inddragelse af det relevante universitet for at redegøre for konteksten, hvor den onlinebaserede interaktion finder sted.

Analysen er i og for sig allerede begyndt, inden alle interviews er gennemført: For det første er undersøgelsens formål fastlagt inden selve interviewet, og for det andet er en række relevante temaer allerede udvalgt ud fra henholdsvis teori og forkendskab til feltet. Derfor har disse temaer således været med til at strukturere udarbejdelsen af interviewguiden, og derfor også selve interviewet, som på sin vis allerede har været udsat for en form for strukturering (Kristensen og Hussein, 2019:111).

De fire temaer, der bearbejdes i analysen, blev således allerede anslået i forbindelse med udarbejdelsen af interviewguiden. Dette har sikret, at der er en rød tråd, der trækker fra empiri til analyse.

Temaer

Det tekniske

I interviewene er der blevet lagt vægt på oplevelse med det tekniske. Hvordan har det været for informanterne at skulle anvende en online platform til at modtage undervisning? Har det fungeret optimalt? Har teknikken svigtet, og i så fald, hvilken oplevelse har mine informanter hver især haft med teknikken? Har der skullet anvendes mikrofon og kamera? Har begge universiteter anvendt samme platforme?

For både de studerende og underviserne var det en udfordring til at starte med, men tilvænningen gik alligevel gik ret stærkt. Både Jens og Sigrid peger i hvert fald på at selve omstillingen gik stærkt: “Jeg synes, det gik meget hurtigt, jeg var faktisk overrasket over hvor stærkt det gik” (Bilag 5, Interview med Jens: s. 1). “Det synes jeg gik relativt hurtigt. Altså, jeg synes, IT-afdelingen gjorde det fint. Fordi der var mulighed - de fik købt Zoom og så

videre. I løbet af - det var max. en uge, at Zoom også kom” (Bilag 6, Interview med Sigrud: s. 2). Men selvom både Sigrud og Jens oplever, at det er gået stærkt med at få implementeret onlinebaseret undervisning, så har begge studerende haft en udfordring i forhold til, at deres respektive undervisere har været IT-udfordret.

Både Sigrud og Jens fortæller om en oplevelse, hvor deres underviser har reageret frustreret: “Så havde jeg andre forelæsere, som bare cuttede det af og ikke nåede at blive færdige ligesom, og det synes jeg var mega frustrerende - det der med at man ikke når al den undervisning, som der ligesom, som man sådan set er kommet for, fordi tekniske problemer står i vejen. Så det er en stor del af det. Vi havde også en forelæser på andet semester som,... som sådan bare droppede undervisningen, som ligesom kom ind, kiggede ind i skærmen og sådan bandede og svovlede over, at det ikke virkede og så sagde, vi tager den senere - og så lagde hun bare på” (Bilag 5, Interview med Jens: s. 4).

Sigrud fortæller ligeledes om en oplevelse, der minder meget om den Jens fortæller om. Sigrud fortæller, at det gjorde forelæseren i helt vildt dårligt humør, og på baggrund af det valgte vedkommende at lukke helt ned “Og så sagde vores forelæser: ”Øhh det gør mig godt nok i helt vildt dårligt humør og det - så nu har jeg ikke lyst til at forelæse mere i dag.” Og så lukkede ned.“.

Begge oplevelser med forelæserne kan sættes i relation til Rosas fremmedgørelse og acceleration. At tingene går så stærkt, at tiden og rammerne for at lære et nyt system simpelthen ikke er der. For de forelæsere, der har oplevet, at teknikken ikke virkede, kan det ifølge Rosa konkluderes, at det ikke er mærkeligt, at underviserne begynder at føle sig en smule fremmedgjorte overfor deres egne handlinger, hvis det modsatte af fremmedgørelse er at “føle sig hjemme” (Rosa, 2015: s. 100). Ovenstående situationer kunne ud fra Goffmans "teaterverden" forstås ved, at når vi agerer i forhold til andre mennesker, prøver vi så vidt muligt at kontrollere det indtryk, de får af os (facaden). Vi (her underviseren) prøver at fremstå på en måde, der tilkendegiver, hvordan han definerer den situation, han befinder sig i, og hvilken (undervisnings)linje han har tænkt sig at lægge, og med hvilken autoritet han vil gøre det. Underviseren har tidligere følt sig tryk på sin scene og har kunnet levere sit budskab med autoritet og overbevisning. Når de ydre rammer ændrer sig, dvs. når scenen skifter fra en fysisk verden til den digitale verden, som han ikke kan få til at fungere, så bliver

han usikker på sin egen rolle og mister overblikket, og der opstår frustration - og samtidig mister han sin autoritet overfor de studerende.

Derudover kan oplevelserne sættes i relation til Goffmans områdeadfærd i og med "Et individs optræden (underviseren) i facadeområdet kan opfattes som en bestræbelse på at give det indtryk, at hans aktivitet i området opretholder og er udtryk for visse normer.(...). Den ene slags normer handler om, hvordan den optrædende behandler publikum, når han taler med dem, eller hvor der anvendes gestik (kropssprog) som erstatning for tale. Disse normer bliver nogle gange betegnet som spørgsmål om høflighed (Goffman, 2020: s. 142). Både underviserne og de studerende har kun adgang til hinandens ansigter ved den virtuelle undervisningsform. Det gør det umuligt at se og tolke på gestikken. Det gør hele oplevelsen af den optrædende (underviseren) begrænset for de studerende. For underviseren kan det have den betydning, at han føler sig mindre forpligtet overfor de studerende. I det øjeblik, hvor han lukker sin computer, kan han ikke mere se sit publikum og deres reaktion, og han behøver ikke at forholde sig til dem. Havde de alle været fysisk til stede, kunne han ikke på samme måde bare "cutte af". Han kommer derfor til at fremstå uhøflig, som er den følelse Sigrid og Jens sidder tilbage med.

Daniels oplevelse med teknikken har været blandet.

"Jeg kan i alle tilfælde sige, at omstillingen var hård. Ja, det synes jeg. Der var både sådan en teknisk komponent lige at finde ud af, hvad gør vi, og hvad har vi for nogle platforme, virker det? Og så fyldte det ret meget for os, at vi ikke vidste, hvor lang tid, det skulle vare, så det var sådan lidt stykvis, at vi begyndte at bygge langsomt over...(...) der var meget uvished, der var meget dagligdags kaos i det. Det var ligesom at samle et fly der var i luften, og så løbende skifte delene ud, fordi noget ikke passede alligevel. Men selve oplevelsen af det, var overraskende positiv"

(Bilag 4, Interview med Daniel: s. 2)

Bjarne fortæller nedenfor, hvordan han har oplevet teknikken:

"Når jeg har siddet herhjemme, har det fungeret fint nok. Det har ikke været noget problem. Det, der har været problemer med, var, når der har været hybridundervisning, hvor noget af det har kikset ved optagelsen, og det hele forsvandt, når det skulle uploades på skærmen, så

nogen ikke kunne se. Kameraet var ikke godt. Det hang på en plads på en hvid væg bagved mig, og det kunne man ikke se i det andet lokale, selv om man kunne se det i det lokale, som jeg sad i - det var noget med lysforholdene, der gjorde det, og nogle gange har det været svært af få det til at fungere, så der både var til dem, som sad i et andet lokale, og til det lokale, som jeg sad i. Og om de andre også kunne høre lyd. Det kunne de heller ikke i starten. Nu er der kommet nogle assistenter, som sætter det hele op, så man er sikker på, at det hele fungerer inden man skal gå i gang. Og nogle dage kunne man ikke rigtig komme i gang. Der har været noget teknisk, men det er også noget, vi selv skal lære, hvilket system der skal ind over alt det der, men nu synes jeg, at det virker meget bedre”

(Bilag 3, Interview med Bjarne: s. 4)

Daniel og Bjarne's oplevelse kan ligeledes pege i retningen af hele det fremmedgørende, som Rosa påpeger i sin bog "Fremmedgørelse og acceleration". Den tekniske acceleration, som oftest er forbundet med indførelsen af ny teknologi(...), udløser næsten uvægerligt en hel række forandringer i sociale praksisser, kommunikationsstrukturer og de dertilhørende livsformer (Rosa, 2015: s. 38-39). Både Daniel og Bjarne har oplevet at skulle sidde derhjemme og undervise, og det har givet nogle nye udfordringer (sociale praksisser). At både Bjarne og Daniel har skullet tilpasse sig nye måder at undervise på, kan ifølge Rosa tilskrives, at det har været forskellige online platforme, de hver især har anvendt. Men begge dele har for begge undervisere været en ny teknologi, de har skullet anvende i udførelsen af deres arbejde. Sigrud og Jens har ligeledes oplevet en hurtig implementering af de online platforme, og selvom det ikke direkte er dem, der har skullet undervise bag skærmen, så har de begge oplevelserne af, hvor hurtigt og frustrerende det er gået, set fra undervisernes synspunkt.

Delkonklusion for det tekniske samspil

Oplevelsen af det tekniske samspil i forhold til online baseret undervisning har været forskellig for henholdsvis de studerende og underviserne. Både Sigrud og Jens har som studerende haft en oplevelse af, at det er gået helt vildt stærkt med den her online implementering. De var begge overrasket over, hvor hurtigt det gik, mens at fra underviserne, Bjarne og Daniels synspunkt, til tider var en udfordring. For dem var det blandt andet det

uvisse omkring, hvor længe de var nødt til at undervise online, og ligeledes udfordringen med hybridundervisningen, som Bjarne peger på som en udfordring.

For Sigrid og Jens har det ligeledes været en stor udfordring, når de har haft forelæsere, der selv har været så frustrerede over at skulle undervise online. Især i tilfælde hvor den onlinebaserede undervisning har påvirket forelæseren så meget, at vedkommende har lukket computeren i og helt stoppet sin undervisning.

Alt i alt har oplevelsen med det tekniske været afhængig af, om man har set det fra en undervisers eller en studerendes synspunkt. For de studerende har det nogenlunde kunnet spille sammen med blot at skulle have computeren åben og lyden sat til, mens det for underviserne har været med blandede oplevelser, i og med at det for dem blev et konkret arbejdsværktøj. Det kan tilskrives, at både de studerende og underviserne har haft brug for de online platforme, men at det fra undervisernes synspunkt har været en anden udfordring at få det til at spille sammen.

Set ud fra Rosas og Goffmans teorier kan hele den der fremmedgørelse og accelerationsprocess fører til, at begreber fra Goffmans teaterverden (facaden) bliver ændret, situationen er ny, og underviseren har tidligere følt sig tryk på scenen (undervisningslokalet), og han er i den forstand blevet hevet ud af sin komfortzone.

Det sociale aspekt

At spørge ind til, hvordan informanterne har oplevet det sociale under nedlukningen, har også været et af temaerne. Da mange mennesker under 'normale' forhold er sociale med hinanden på arbejde, studie, m.m. Så viden om, hvordan det har været for de studerende ikke at kunne se deres medstuderende, samt hvad det har haft af betydning både at skulle undvære dem i pauserne mellem forelæsningerne, men også at være sociale sammen udenfor studiet, har været et af perspektiverne for dette tema. Ligeledes lægges der vægt på at spørge de undervisende informanter om, hvordan det har været for dem ikke at kunne se deres kollegaer.

For alle fire informanter, har der ikke været tvivl om, at det ikke har været det samme, at de ikke har kunnet se henholdsvis deres medstuderende og deres kollegaer. Sigrid og Jens har især savnet det her med lige at snakke med sin sidemand til en pause.

“Jeg tror, jeg synes min største udfordring er at man ikke, jeg er sådan en som taler meget om de ting, som jeg bliver undervist i, og som får meget ud af at tale om dem, og noget af det forsvinder jo når man sidder alene.”

(Bilag 5, Interview med Jens: s. 2)

Sigrid uddyber:

“Det har betydet, altså, jeg har jo set mine studiekammerater meget mindre. Altså, det er mindre sjovt at gå på studiet. Fordi de der pauser hvor man normalvis lige får snakket med sidemanden og sagt, fatter du heller ikke lige det her? Og så videre. Det har man ikke på samme måde”

(Bilag 6, Interview med Sigrid: s. 3)

For de studerende, Sigrid og Jens, har det været en stor udfordring ikke at have sine medstuderende. Både Sigrid og Jens har en oplevelse af, at forelæsningerne på universiteterne under ‘normale’ omstændigheder ikke blot er en monolog fra underviser til studerende, men at de begge rent faktisk aktivt opsøger deres medstuderende i pauserne og bruger deres medstuderende til at sparre med om selve indholdet af forelæsningen. Som Rosa beskriver det, så giver den tekniske del en hel række forandringer i sociale praksisser, kommunikationsstrukturer og de dertilhørende livsformer. (Rosa, 2015). Dette må siges at være tilfældet for Sigrid og Jens, i og med at de sociale praksisser med lige at få kommunikeret med sine medstuderende ikke har kunne finde sted under nedlukningen på samme måde, som de har været vant til.

For Bjarne og Daniel har det også været en tilvænnings sag. Bjarne fortæller, at “I foråret, hvor man ikke kunne se andre mennesker, der synes jeg måske nok det var lidt mærkeligt. Nu har vi så vænnet os til at gøre noget andet” (bilag 3, Interview med Bjarne: s. 5).

For Daniel har nedlukningen betydet, at han har holdt flere møder på nogle områder, end han normalt ellers ville gøre. “Noget gjorde vi, og jeg havde i virkeligheden flere møder på nogle

vegne, end jeg ellers ville have haft, det er altid, det spejler sig og forstærker sig helt vildt.” (Bilag 4, Interview med Daniel: s 10).

Lige det med at holde flere møder er også noget Bjarne har benyttet sig af: “Jamen vi har holdt en række møder. (...) og selvfølgelig er det mærkelig med de der små bemærkninger, vi kan snakke om...og jeg har da ikke fået den samme snak med kollegerne, som jeg plejer, men alt taget i betragtning, synes jeg, det er gået meget fornuftigt. (Bilag 3, Interview med Bjarne: s. 4)

Ser man det sociale aspekt i nedlukningen fra undervisernes synspunkt, har de ikke haft den samme udfordring som de studerende. Det har været nemmere for underviserne at gøre noget andet, blandt andet holde lidt flere møder end de plejer, selvom det både for de studerende og underviserne har været en anderledes måde at skulle være social på. Som Bjarne fortæller, at selvom han ikke lige havde mulighed for de her små snakke ved kaffemaskinen, så var det trods alt gået godt alligevel. For de studerende har det helt springende punkt været, at de ikke har kunnet snakke med hinanden i pauserne.

Som Peter Busch-Jensen fortæller, er motivations- og trivselsmæssige afsavn ved at studere hjemmefra en subjektiv oplevelse, som ikke nødvendigvis kan sammenfattes i statistiske data.

”Jeg tror, at det er tydeligt for de fleste undervisere, at det ofte er afgørende for studerende at få feedback, der kan bygge bro mellem svært stof og den studerendes egen undren og nysgerrighed. Den slags er vanskeligt uden en dialog ansigt til ansigt. En anden ting er, at det sociale fællesskab og venskaber er helt centrale komponenter i mange studerendes engagement i deres universitetsuddannelse” (Normann, Kristeligt Dagblad, 2020).

Netop det, Peter Busch-Jensen udtaler, er det, som både Sigrid og Jens mangler under nedlukningen. De mangler deres medstuderende til at dele forelæsningen og dens indhold med. Den her nysgerrighed og undren, som Peter beskriver, den forsvinder ifølge Sigrid og Jens.

Muligvis kan afsavnet til sine medstuderende tilskrives den faktor, at som studerende er ens medstuderende oftest også nogle man ser i fritiden, fordi der dannes et venskabeligt forhold de studerende imellem. Dette forhold er ikke altid det samme kollega til kollega. Savnet til andre medstuderende kan for Sigrid og Jens muligvis også forklares ved, at både Aalborg

Universitet og Roskilde Universitet har meget gruppebaseret studieaktivitet. Derfor er det en så central del af uddannelsen at have sin gruppe/projektgruppe at snakke med og udveksle nysgerrighed, og at det savn er blevet tydeligere under nedlukningen og hjemsendelsen.

Og selvom det også har været en anderledes tid for underviserne, så påpeger Bjarne, at i hans arbejde på Roskilde Universitet havde han i forvejen meget hjemmearbejde: "I forvejen er det en arbejdsplads, hvor man arbejder meget hjemme" (Bilag 3, Interview med Bjarne: s. 5) Det kan muligvis også forklare, hvorfor det er gået fint for Bjarne de gange han har undervist hjemmefra. "Når jeg har siddet herhjemme, har det fungeret fint nok. Det har ikke været noget problem" (Bilag 3, Interview med Bjarne: s. 4).

Daniel fortæller om, at han gennem nedlukningen også oplevede, at det ikke gik så godt for nogle af projektgrupperne, da de ikke kunne mødes som 'normalt'.

"Jeg ved, at fra de studerendes perspektiv var det meget forskelligt. Nogle var vildt frustreret. De havde svært ved at få gruppearbejdet til at fungere. Det at sidde fysisk sammen og arbejde sammen som en gruppe, den der kontinuerlige proces og fællesskabsfølelse til pludselig at skulle få det til at fungere digitalt..... Jeg var lige inde og høre, hvordan går det, hvad laver vi? Jeg kunne høre, at det var meget udfordrende for nogle af dem". (Bilag 4, Interview med Daniel: s. 3)

Daniels erfaring med mistrivsel hos de studerende kan, som både Rosa og Goffman er inde på, forklares ved, at hele processen omkring implementering af online baseret undervisning er gået så stærkt for de studerende, at det har været svært for dem at sætte sig ind i, hvordan de i det hele taget skal agere i en onlinebaseret verden. Som regel opstår fremmedgørelsen her på baggrund af det faktum, at vi aldrig har tid til at virkelig sætte os ordentligt ind i de her ting, vi har med at gøre (Rosa, 2015: 101). De studerende har i nedlukningssituationen ikke haft tid til at omstille sig til den digitale interaktion. Og ligesom at Goffmans definition af bagscenen, er det sted, hvor den optrædende trækker sig tilbage til, slapper af, puster ud, evaluerer og forbereder sin optræden (Goffman, 2020: s. 22), så er bagscenen for de studerende hjemme hos dem selv, der hvor de trækker sig tilbage til efter en forelæsning, og der hvor de forbereder sig til den næste forelæsning.

Delkonklusion det sociale aspekt

For både underviserne og de studerende har det haft en betydning ikke at kunne se sine kollegaer og medstuderende. De studerende informanter i projektet har haft sværere ved at undvære deres medstuderende, end underviserne har haft med manglende sparring med kollegerne. At de studerende har haft det her savn og mangel på vidensdeling fra forelæsningsne, har som kort nævnt ovenfor muligvis noget at gøre med, at både Aalborg Universitet og Roskilde Universitet er gruppebaserede universiteter. Alle projekter og mange eksaminer skrives i grupper af flere studerende, og hele interaktionen med ens gruppe har kunnet føles langt væk, når man som studerende har siddet derhjemme. Dette kunne især komme til udtryk, hvis man kommer forskellige steder fra i landet. Hvis tre studerende på Aalborg Universitet kom fra henholdsvis Aalborg, Frederikshavn og Hjørring, så kan afstanden til ens gruppe lige pludselig føles meget større. En anden faktor for de studerende er boligforhold. Selvom mange unge bor på kollegie, så er der også mange unge mennesker, der bor alene. Derudover er de studerende et sted i livet, hvor de skal definere sig selv gennem den respons, som de får gennem interaktionen med andre unge mennesker. Når denne del af hverdagen forsvinder, kan mange unge sidde med en følelse af ensomhed og isolation. Perspektivet set fra underviserne er lidt anderledes. Mange (voksne) ansatte på en arbejdsplads er vant til, at der kan være en geografisk afstand, og de har skabt sig en stabil base med hus, familie og venner. Deres sociale netværk er således etableret og mere stationært, hvilket gør, at de er mere afklaret på deres egen identitet, og de rammes derfor ikke lige så hårdt af isolationen som de unge.

Det kan for de studerende give en øget følelse af fremmedgørelse både at skulle have det sociale aspekt og undervisningen til at spille sammen inden for deres backstage, hvor de studerende normalt kobler fra og slapper af. Derudover har mange unge ikke en stor "bagscene" at navigere på, da bagscenen for dem oftest vil være en lille studiebolig eller et kollegieværelse. For underviserne er det som regel en lidt anden situation, da de fleste af dem som beskrevet ovenfor har etableret sig i eksempelvis et hus. De har således en større "backstage" at navigere rundt på. Ligeledes specifikt for Bjarne, der fortæller at hans

arbejdsplads på Roskilde Universitet i forvejen har meget hjemmearbejde, så hans “backstage” er muligvis også indrettet til at kunne omstilles til at blive “frontstage”.

Det faglige aspekt

Da det faglige indhold naturligvis er en meget stor del af det at gå på et universitet, er det vigtigt at spørge ind til det faglige i et interview. Oplevelser med hvordan det har været som studerende at modtage onlinebaseret undervisning, samt hvordan det har været for underviserne at undervise. Hvilke udfordringer har henholdsvis de studerende og underviserne haft? Hvordan har det fungeret?

For både underviserne og de studerende har det været en udfordring at sidde derhjemme. De tekniske udfordringer er et gennemgående tema i de gennemførte interviews. På Aalborg Universitet skulle de studerende i begyndelsen af nedlukningen have kameraet tændt som minimum i vejledningssessionerne og på et bestemt kursus. Daniel fortæller, at de studerende ikke havde et valg, men at det kom helt af sig selv. Der var dog nogle, han lige skulle sige det til et par gange, men så blev det også gjort. Dette fordi Daniel har undervist i et bestemt fag, hvor det var en forudsætning at have kamera og mikrofon tændt.

“Det har ikke været valgfrit, og det kom næsten af sig selv. Jeg havde 7-8 grupper, jeg tror der var en enkelt gruppe, hvor jeg lige skulle være lidt insisterende et par gange, men det var faktisk det. Til undervisningen havde vi ligesom rammesat det i forvejen, men det kom ligesom af sig selv” (Bilag 4, Interview med Daniel: s. 8).

Derudover har Daniel været udfordret af, at han har undervist på en studieretning, hvor det har haft stor betydning, at de studerende kunne se hinanden, men selvom det ikke kunne lade sig gøre under nedlukningen, er han overrasket over, hvor godt det gik på trods. Han fortæller, at de sågar har joket lidt med, hvor godt det egentlig gik.

“Den der træningsdel, som vi kalder kommunikationstræning, som i virkeligheden...altså havde du spurgt mig 1.marts, havde jeg sagt, at det aldrig kan lade sig gøre, vi er vildt afhængige af at være i samme lokale som de studerende, det handler meget om ansigt til ansigt kommunikation og sådan... det kræver fingerspidsfornemmelse for lige at fornemme,

hvor den anden er henne, sagt med det samme - niks, det kommer aldrig til at fungere, det bliver vildt ringe. Og vi har nærmest joket med til vores store skræk, så fungerede det faktisk overraskende godt. De studerende skal lære at give feedback på hinandens samtaler, på hinandens kommunikation - og det kunne vi faktisk godt gøre i sådan nogle små web room teams, og så bare lave det sådan... ”og så er det jer to, og I andre 4 i sidder og skriver ned, i hånden”. Det gør man på sådan nogle kurser. Og så bagefter havde de 10 minutter forberedelse i sådan nogle break out rooms, og så kom de tilbage og gav feedback, og det fungerede, de lærte faktisk noget” (Bilag 4, Interview med Daniel s. 2)

I Bjarnes undervisning har de studerende ikke skullet have kamera og mikrofonen tændt. “Mikrofonerne har skullet være slået fra i alle tilfælde, for ellers bliver der for meget larm igennem systemet. De har kunnet tænde kameraet, hvis de ville..men jeg har ikke...nogle studerende har gjort det, hvis de skulle stille et spørgsmål, men grundlæggende har de klaret det uden. Hvis du har 80-100 studerende, så går ikke med alle kameraerne tændt. Det kan simpelthen ikke fungere optimalt i systemerne” (Bilag 3, Interview med Bjarne: s. 3).

For Jens har det fungeret okay med den onlinebaserede undervisning. Jens fortæller, at det har været en udfordring, at han ikke har kunnet tale med nogen om det, han har lært.

“Jeg tror, jeg synes min største udfordring er at man ikke, jeg er sådan en som taler meget om de ting som jeg bliver undervist i, og som får meget ud af at tale om dem, og noget af det forsvinder jo når man sidder alene. Især på det her semester kan jeg mærke at jeg har, hvad hedder det, jeg er i gruppe med tre mennesker som studerer en anden studieretning end jeg gør og det vil sige den der samtale om hvad man har læst og hvad man har lært og hvordan man synes undervisningen er, når den falder fra, så synes jeg det er virkelig ærgerligt, og går ud over mit undervisningsniveau, og så ved siden af det synes jeg at det har, altså der er perioder, hvor jeg synes det er svært at motivere sig selv til at læse, når man ikke skal derud, fordi hverdagen bare er struktureret af mindre struktureret vil jeg sige.”

(Bilag 5, Interview med Jens: s. 2).

Ligeledes for Sigrid har det været svært at være en del af undervisningen. Hun peger på flere årsager, som gør, at det har været svært, men netop et af de kurser, hun havde i forbindelse med sit studie, skulle de studerende selv være med til at fremlægge, og hun beskriver hele processen som.

“Ja. Jeg synes, den største udfordring har været rent faktisk at lære de ting, vi hører om. Det har også været en stor udfordring fordi, nogle af vores forelæsere vil gerne have, at vi for eksempel- at vi fremlægger for nogle, altså for resten af studiet ... og det er bare mega svært at sidde og lytte til en medstuderende, som er lidt usikker på emnet, fordi der har været for eksempel nogle helt vildt svære artikler, vi kunne heller ikke rigtigt finde ud af at fremlægge dem. Fordi det har været nogle svære artikler ... og så skulle vi så ’n prøve at lære noget ved at der er en anden, der læser op, og fordi vi ikke kan se hinanden, så kan vi ikke se og klantré folk for at læse op kun. For eksempel. Så hele den formidlingsmæssige del af det, det er det, der er sorteret fra. Ligesom vores forelæser han bare stempler ud, så man kan ikke- han slukker bare kameraet, så man kan ikke se hans reaktion, man kan ikke se, om man er på rette spor eller om man ikke er på rette spor. Og om han sidder og sover eller hvad han gør ... Så hele indlæringsdelen synes jeg bare, er blevet besværliggjort helt vildt meget. Og det er jo så det vigtigste”

(Bilag 6, Interview med Sigrid: s. 4-5)

Sigrid og Jens har begge haft en oplevelse af, at de ikke har fået respons fra deres underviser, fordi de ikke kan se vedkommende. For Sigrid har det i hendes tilfælde været altafgørende for at have en fornemmelse af, om det hun rent faktisk siger, er oprigtigt nok, og at hun er på rette spor. Det har frustreret hende, at hun ikke vidste, hvordan hendes underviser udtrykte sig. For når underviseren ikke har haft sit kamera tændt, har det været svært for de studerende at få en fornemmelse af, om det vedkommende siger rent faktisk er rigtigt. Ifølge Goffman: bliver publikum (de studerende) bedt om at tro på, at den figur, de ser, rent faktisk besidder de træk, han lader til at besidde, og at den opgave, han udfører, vil have de konsekvenser, der implicit hævdes, og at forholdene generelt er, hvad de tager sig ud som (Goffman, 2020: s. 67). Det kan i sig selv være svært for publikum (de studerende) at se optræderen (underviseren), når vedkommende ikke har sit kamera tændt. Således kan de studerende aflæse de træk (ansigtsudtryk og kropssprog) som underviseren besidder i forbindelse med undervisningen.

For Jens har det en betydning, at han kan interagere med de andre publikummer (studerende). Da det blev en hindring for ham under nedlukningen, kan det tilskrives, at Jens nu måtte til at finde nye måder til at kommunikere om undervisningen med sine medstuderende. Som Rosa

beskriver det, så har Jens skullet tilpasse sig nogle nye “forandringer i sociale praksisser, kommunikationsstrukturer og de dertilhørende livsformer” (Rosa, 2015: s. 38-39).

Daniel som underviser forklarer det med at det i starten var hårdt at få teknologien til at spille sammen med undervisningen. Der var meget uvished i det. Han beskriver det med ord og en metafor:

“Der var både sådan en teknisk komponent lige at finde ud af, hvad gør vi, og hvad har vi for nogle platforme, virker det? Og så fyldte det ret meget for os, at vi ikke vidste, hvor lang tid, det skulle vare, så det var sådan lidt stykvis, at vi begyndte at bygge langsomt over. Jeg er også koordinator på et semester, og har det mere overordnede ansvar for, at det fungerer, og på den måde..., der var meget uvished, der var meget dagligdags kaos i det. Det var ligesom at samle et fly, der var i luften, og så løbende skifte delene ud, fordi noget ikke passede alligevel. Men selve oplevelsen af det var overraskende positiv.” (Bilag 2, Interview med Daniel)

Lige netop samme form for metafor udtrykker Helle Mathiasen, professor på Institut for Naturfagernes Didaktik på Københavns Universitet

”Det er klart, at der er tale om et lærings-eksperiment i disse corona-tider. Mange lærere har aldrig prøvet at undervise over nettet. De kører så at sige i racerbil, mens vejen bliver asfalteret. Det kan have konsekvenser for elever og studerendes læringsudbytte,”

(Eriksen, Københavns Universitet, 2020)

Helle Mathiasen peger også på, at netop fordi underviserne både skal navigere rundt i de tekniske udfordringer, være professionelle og samtidig være undervisere, så kan det have nogle konsekvenser, og det kunne blandt andet være, at underviserne bliver så frustrerede, at de smækker skærmen i, som både Sigrid og Jens har oplevet i forbindelse med den online baserede undervisning.

Sigrid fortæller, at hun har haft en forelæser, der har svært ved at undervise de studerende, fordi han ikke kan se dem. “Vi har en forelæser, som bare siger: ”I can’t look inside your heads, so please tell me what you think. Do you understand this?”. Og så kan jeg sige nej, det forstår jeg ikke. Og så siger han: ”So, what is your question?” Så siger jeg, kan du ikke bare

forklare det hele igen, siger jeg så ... og så er han bare har-du-ikke-læst-agtigt” (Bilag 4 Interview med Sigrid).

I dette tilfælde har Sigrids forelæser det rigtig svært ved ikke kan kunne få den nødvendige respons fra de studerende. En forelæser, der har svært ved at aflæse, om den studerende ikke har læst eller rent faktisk reelt set ikke forstår, hvad der bliver sagt.

Det er det samme, som Bjarne beretter om, har været en udfordring for ham:

“Jeg kan ikke, som jeg normalt gør, have en fornemmelse af rummets ageren på, hvad jeg siger. Jeg har ikke nogen klar fornemmelse af, om der er noget som jeg får sagt, som er uklart eller der ikke er til at forstå, eller jeg måske går for hurtigt frem. Jeg savner fornemmelsen i rummet af, om jeg så må sige, har forsamlingen med mig” (Bilag 3, Interview med Bjarne: s. 4).

Ifølge Goffman kan det tilskrives, at Bjarne i nogle undervisningssituationer har haft udfordringer ved at være den optrædende (underviseren), idet han ikke har kunnet se om publikum (de studerende) følger med, og spørger, fordi de oprigtigt ikke forstår det, eller om det er, fordi de ikke har læst.

Præcis den samme situation finder vi hos Sigrids underviser, der direkte siger til dem ”I can’t look inside your heads, so please tell me what you think. Do you understand this?” (Bilag 6, interview med Sigrid: s. 6). Her er hendes underviser i samme situation, som Bjarne er.

Sigrids underviser kan ikke se de studerende, vedkommende siger direkte til dem, at de er nødt til at forklare vedkommende, hvis de ikke forstår noget, og hvad de ikke forstår.

Som Rosa vil påpege, så er det: “Denne fremmedgørelse kan have to årsager. Den første er knyttet til den fremmedgørelse overfor teknologiske produkter og redskaber” (Rosa, 2015: s. 100). Underviseren bliver fremmedgjort overfor teknikken. Underviseren kan ikke se de studerendes kropssprog og aflæse deres ansigt på samme måde via online platforme.

Dog peger Daniel på vejledningsmæssigt, at det har fungeret rigtig godt under nedlukningen med vejledningssessionerne. Han fortæller: “Der tror jeg, at jeg i virkeligheden endte med at have flere småmøder med grupperne, end jeg ellers ville have, for ofte kom der et spørgsmål på e-mail, og så skrev jeg bare tilbage: ”*Sidder I online nu?, for så kunne vi lynhurtigt få det*

afklaret over teams mundtligt, i stedet for, at jeg skulle skrive en lang mail. Det er der mindre af i sådan en almindelig fysisk vejledningsform, for der tager det jo tid at samles, hvor er vi nu henne og hvornår kan vi mødes fysisk” (Bilag 4, Interview med Daniel: s. 3-4). Selve det, at de studerende allerede på forhånd har siddet sammen, har gjort, at det for Daniel har været meget lettere lige at hoppe ind i gruppemødet og afklare de studerendes spørgsmål. Det har bestemt været en positiv ting, som før nedlukningen ikke nødvendigvis kunne finde sted i samme grad. Så selvom det ifølge Rosa har nogle ulemper med den hurtigt voksende acceleration af teknologier, så ser vi her et eksempel på det modsatte, hvor både de studerende og underviser er blevet mere komfortable med systemerne. Muligvis har netop Daniels scenarie fundet sted i en periode af nedlukningen, hvor både de studerende og underviseren er blevet mere komfortable med systemerne.

Delkonklusion for det faglige aspekt

Hele det faglige aspekt har haft meget blandede oplevelser. For de studerende har det været frustrerende at have de her oplevelser med undervisere, der ikke har kunnet håndtere det tekniske under en forelæsning. Derudover har det været en hindring for begge parter, at de ikke har kunnet se, om det, de præsenterede, rent faktisk var godt nok. Kropssproget har været en udfordring for begge parter at tyde gennem skærmen. Ligeledes har det givet en følelse af, at man skulle præstere yderligere, samtidig med man allerede præsterede, forstået på den måde, at både undervisere og studerende var nødsaget til at finde ud af, hvad virkede og hvad kan vi lære, samtidig med at læringen var i process. Selvom det gik overraskende godt i nogle tilfælde, har der stadig været oplevelser af spildtid og tekniske udfordringer, der gjorde det besværligt at undervise og modtage undervisning. Det faglige har fungeret godt i forhold til vejledningen, hvor der heller ikke er så mange studerende på online. Daniel har oplevet, at han kunne imødekomme de studerendes spørgsmål og tanker hurtigere, end hvis det havde været ‘normale’ omstændigheder.

Set i forhold til teoretikernes værker kan det her konkluderes, at det faktisk, dog efter lidt tid, har givet visse fordele, at sidde på online, så underviseren har kunnet hoppe ind og lynhurtig afklare de studerendes spørgsmål. Men ifølge Goffman har det stadigvæk i nogle undervisningssituationer været vanskeligt at være den optrædende (underviser) og publikum (de studerende).

Eksamen

I og med at begge universiteter har den samme semesterprojekt-eksamensform, lægges der i interviewene også vægt på at spørge ind til, hvordan hele eksamenssituationen har været. Har det givet mere nervøsitet at skulle afvikle eksamen online? Har det givet nogle udfordringer, og i så fald, hvilke? Hvordan vil informanterne have det med online eksamen i fremtiden? Der er i forbindelse med temaet om eksamensdelen taget udgangspunkt i semesterprojekt-eksaminerne.

Begge universiteter har afholdt online eksaminer under nedlukningen. Dog har Roskilde Universitet valgt at åbne op for, at de studerende kunne forsvare deres semesterprojekt fysisk efter sundhedsmyndighedernes retningslinjer, hvorimod de studerende på Aalborg Universitet skulle forsvare deres semesterprojekt online i sommeren 2020.

Jens fortæller, at han var rigtig glad for at kunne få lov til at forsvare sit projekt fysisk. Han var noget nervøs for, hvordan det ville blive, hvis deres semesterprojekt skulle forsvares online. Da jeg som interviewer spørger Jens, om de fik lov til at forsvare deres semesterprojekt fysisk, svarer han: “Det forsvarede vi faktisk fysisk. Det nåede at lukke op igen, nok til at vi kunne forsvare det fysisk, og det var nice, for vi var lidt nervøse for det andet” (Bilag 5, Interview med Jens: s. 6). Her kunne Jens ifølge Rosa være tilbøjelig til lige pludselig at føle sig fremmedgjort i en så vigtig situation. Jens var rigtig glad for, at han kunne komme ned på Roskilde Universitet og forsvare sit semesterprojekt i kendte omgivelser.

Sigrید fortæller, at hun var ret sikker på, at hun forsvarede sit semesterprojekt online, men at hun var lidt i tvivl, da jeg som interviewer, spurgte hende. Hun fortæller at: “Nej, det tror jeg faktisk ikke, jeg gjorde” (Bilag 6, Interview med Sigrید: s. 8). Men senere i interviewet kommer hun ind på en drejning, som godt kunne minde om, at det var semesterprojektet, de skulle forsvare online.

“Også fordi at vi havde jo- vi havde et projekt, hvor vi skulle så vidt jeg husker, skulle vi analysere et råvare flow.(...)og så endte det med, at vi skrev noget, som vi havde skrevet om før, fordi at- altså fordi det var det eneste- så skulle det hele være så teoretisk vinkel, som vi

ikke kunne bekræfte, og det ene og det andet. Godt nok havde vi gjort et forsøg, og vi- jeg tror også, vi fik 10 og 7, men det var svært at lave et projekt, som var spændende og godt”

Interviewet med Daniel bekræftede dog, at det også var semesterprojekterne, der skulle forsvares online på Aalborg Universitet.

Int: Det er så semesterprojekterne, som du snakker om? At de også skulle forsvares online?

Sv: Ja lige præcis (Bilag 4, Interview med Daniel: s. 9). Derudover fortæller Daniel, at eksamen har fungeret fint. Der har ikke været de helt store problemer. Der var sørget for ekstra netadgang og ekstra strømforsyninger. Daniel har ikke kunnet mærke på de studerende, at de skulle have været mere nervøse nu, hvor det var onlineeksamen. Samtidig fortæller han også, at det også gik lidt halvdårligt for nogle studerende, men det må antages, at det vil det muligvis også have gjort under ‘normale’ omstændigheder.

“Det fungerede faktisk bare. Folk have en ekstra netadgang og strømforsyning med til computeren, man fik et ark ud... dum, dum, dum, og det tror jeg det fleste bare havde gjort, så der var styr på det.....og så, det er svært at sige...jo jeg har et sammenligningsgrundlag, men det er ikke de samme studerende på samme tidspunkt, men nogle er nervøse, men det er de sandelig også, når vi har helt almindelig fysisk tilstedeværende eksaminer, og det gik også halvdårligt for nogle”

(Bilag 5, Interview med Daniel: s. 9)

I og med at Danmark lukkede ned i marts 2020, har der alligevel været en periode på tre måneder, hvor der har været afholdt kursus-/fagmodul-eksaminer online. Semesterprojekterne forsvares som noget af det sidste på et semester, og i disse tilfælde er det som oftest i henholdsvis januar og juni, at de store projekter forsvares.

Da semesterprojekterne på Aalborg Universitet i sommers skulle forsvares online, har de studerende, som Daniel har undervist og vejledt, gjort sig nogle overvejelser i eksamenssituationen. Daniel fortæller ovenover, at det fungerede fint, for de studerende havde ekstra netadgang og strømforsyninger. Dette til trods for at Rosa skriver: “Denne fremmedgørelse kan have to årsager. Den første er knyttet til den fremmedgørelse over for teknologiske produkter og redskaber, (...)I det moderne liv må vi konstant bruge udstyr og

redskaber af forskellige slags - og løse opgaver af den ene eller anden art - som vi aldrig rigtig har lært at håndtere og aldrig rigtig har appropieret” (Rosa, 2015: s. 100)

Som regel opstår fremmedgørelsen her på baggrund af det faktum, at vi aldrig har tid til virkelig at sætte os ordentligt ind i de her ting, vi har med at gøre (Rosa, 2015: 101).

Så har de studerende i Daniels tilfælde haft tid til at lære systemet at kende, de har erfaret, hvor udfordringerne er. De studerende har på forhånd fået at vide, at eksamen skulle afholdes online. Den online platform har med alt sandsynlighed været en, de studerende kendte i forvejen, og som Rosa påpeger “Hvis det modsatte af fremmedgørelse er “at føle sig hjemme” (et bestemt sted, sammen med bestemte mennesker) eller at være fortrolig med bestemte handlinger”(Rosa, 2015: s. 100), så kan det siges, at de studerende har følt sig mere hjemme i forhold til at være til online eksamen, da de havde prøvet det før.

For Sigrid og Daniel på Aalborg Universitet har det fungeret med onlinebaseret eksaminer. For selvom Sigrid ikke helt kunne huske, om det rent faktisk var online eller fysisk besvarelse af semesterprojektet, så bestod hun og hendes gruppe. Det kunne forestilles, at hendes gruppe har gjort sig samme erfaringer som Daniels grupper, at have en plan B i form af ekstra strømforsyning og internet. Så lidt ligesom det har gjaldt for Daniels studerende, så har Sigrid og hendes gruppe muligvis også mærket den mere voksende fortrolighed omkring online interaktion, og dermed som Rosa påpeger, ikke er så fremmedgjort “overfor teknologiske produkter og redskaber” (Rosa, 2015: s. 100)

For Bjarne har eksamen online også fungeret fint. Bjarne fortæller, at han kun en enkelt gang har måttet stoppe op og dumpe den studerende. Dette var udelukkende af tekniske årsager, da forbindelsen svigtede. Selvom eksamen foregår online, så mener Bjarne at han godt kan se, om det rent faktisk er den studerende bag skærmen, der er på.

“Jeg tror, at jeg har haft et enkelt eksempel som censor, hvor vedkommende sad et sted, hvor forbindelsen ikke fungerede, og vi var nød til stoppe eksamen og dumpe den studerende. Det var ikke nogen rar oplevelse. Det er også den eneste oplevelser, jeg har haft, hvor man kan sige, at det faktisk ikke har fungeret. Jeg vil ikke være bekymret for at køre eksaminer online, i virkeligheden...fordi... godt nok er det rigtigt, som nogen siger, at man ikke kan se om der er andre personer i rummet. Men jeg kan godt se på den studerendes mundbevægelser og

ansigtsudtryk om vedkommende selv svarer, eller det er en anden, der sidder og svarer et andet sted fra, eller skriver noter ned” (Bilag 1, Interview med Bjarne: s. 5).

I Bjarnes tilfælde har han som censor været ude for en studerende, der ifølge Goffman ikke nødvendigvis har kendt alle sine rekvisitter (IT-udstyr, computer m.m.) eller sin “backstage”. Den studerende har i hvert fald haft dårlig forbindelse ifølge Bjarne, og på den baggrund var det desværre en nødvendighed at dumpe den studerende.

Delkonklusion for eksamensdelen

Selve eksamensdelen er gået bedre end det kunne antages og forventes. Daniel har ikke oplevet den online eksamen anderledes ud over, at det selvfølgelig var online. Men hele delen med selve eksaminationen gik, som det ville have gjort under ‘normale’ forhold. Det er det samme Bjarne berettiger om. Der har som nævnt kun været et enkelt tilfælde, hvor teknikken svigtede så meget, at han var nødt til at stoppe op og dumpe den studerende. For Jens har det været rigtig rart at kunne få lov til at møde op og forsvare sit semesterprojekt fysisk, i og med at han var ret nervøs for at skulle forsvare det online. Sigrid kan ikke helt huske, om hun havde online semesterprojekteksamen, men ud fra senere fortællinger i interviewet, bliver det antydnet, at det højst sandsynligt var online, hvilket Daniel også bekræftede, da interviewet med ham fandt sted.

Alt i alt har der i forbindelse med eksamensdelen været forskellige oplevelser. Sigrid og Daniel på Aalborg Universitet har været fortrolige nok med den online baserede eksamen, og det må antages, at de har haft en følelse af at kende deres rekvisitter og deres backstage. For Jens og Bjarne på Roskilde Universitet har det været lidt blandede oplevelser. For Jens har det været en lettelse at møde op på sin “frontstage” som i dette tilfælde er Roskilde Universitet. For Bjarne var det en ubehagelig oplevelse at måtte dumpe en elev på grund af IT-problemer. Muligvis vil der under normale omstændigheder også have været en episode med en studerende der dumpede, men måske ikke den samme.

Kapitel 5

Diskussion

Dette afsnit i kapitlet indeholder en redegørende diskussion.

Semesterprojektets empiri er indsamlet igennem 4 kvalitative, semistrukturerede interviews, og tilrettelæggelsen samt gennemførelsen af disse interviews er baseret på de syv faser i Kvale og Brinkmanns bog "Interview", som er præsenteret og gennemgået under Kapitel 2 - Metode.

I og med at disse interviews er den primære kilde til dataindsamlingen i projektet, er det relevant at diskutere det semistrukturerede interview ud fra et perspektiv om, hvilken form for viden, der opnås gennem de gennemførte semistrukturerede interviews, og hvilke styrker og svagheder, der ligger i denne tilgang til at opnå viden.

Kvale og Brinkmann nævner syv hovedtræk ved viden, der genereres via interviews. Ifølge Kvale og Brinkmann er interviewviden karakteriseret ved at være: produceret, relationel, samtalebaseret, kontekstuel, sproglig, narrativ og pragmatisk (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 83).

Ifølge Kvale og Brinkmann er der overordnet er to metaforer, hvorigennem man kan forstå viden: Intervieweren kan ses som en minearbejder eller som en rejsende. Under minearbejder metaforen, der er tæt forbundet med den positivistiske tilgang, forstås viden som "metal, der ligger skjult i jorden, og intervieweren, som en minearbejder, der graver det værdifulde metal op." (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 77). I denne forståelse er viden noget, der findes ude i verden, og det er forskerens opgave at gå ud og udgrave denne sandhed. Her er sandhed og objektivitet efterstræbte karakteristika ved viden, og den interviewede har en ægte, men skjult mening, som det er forskerens opgave at afdække.

Som allerede antydnet, er Kvale og Brinkmann ikke enige i denne forståelse, og søger i stedet til den anden, hvor intervieweren kan sammenlignes med en rejsende. Kvale og Brinkmann skriver: "De oprindelige historier, (som den interviewede fortæller) meninger og muligheder differentieres og udvikles gennem den rejsendes fortolkninger af de fortællinger, han eller

hun har med sig tilbage til de hjemlige tilhører” (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 78). I denne forståelse skal viden altså anskues som en samskabelse mellem interviewer og den interviewede. Den interviewedes refleksioner og meninger er ikke nødvendigvis fulde, før interviewet påbegyndes, men skabes og nuanceres i stedet gennem interviewerens spørgsmål. Dette definerer således den vidensform, det semistrukturerede interview skaber.

Konsekvensen af denne vidensforståelse er, at viden, der produceres gennem interviews, ikke kan anskues som afdækkende, men i stedet som relationel og situationsbestemt. Den viden, der genereres, vil således afhænge af en lang række faktorer, herunder interviewerens rolle, den gensidige relation, mediet for interviewet, tidspunkt, lokation mv. En selvfølgelig konsekvens af dette er også, at semistrukturerede interviews således også vanskeligt lader sig replikere.

Den flydende struktur i de semistrukturerede interviews betyder også, at de spørgsmål, der stilles i de respektive interviews (det gælder også for dette semesterprojekt), oftest ikke er identiske på tværs af interviewene, da interviewer aktivt reagerer på den interviewedes ord, indgår i dialog og tilpasser sig efter denne. Dette skyldes, at fokus i et semistruktureret interview ikke er på sammenligning, men på samspil mellem individer (Wadel, 1991: s. 190). Dvs. hvor eksempelvis den kvantitative forskning (spørgeskemaundersøgelser) har fokus på forhold, der kan kvantificeres som antal, udbredelse og mængde, så er der i den kvalitative forskning (hvorunder det semistrukturerede interview kategoriseres) i stedet fokus på indhold, beskaffenhed og betydning. (Wadel, 1991: s 9).

Dette leder derfor tilbage til det overordnede spørgsmål: Hvilke fordele og ulemper er der ved det semistrukturerede interview som en metodisk tilgang?

Som nævnt er det en ulempe, at den dannede empiri ikke nødvendigvis kan reproducere ved et lignende interview gennemført af en anden interviewer. Skulle andre end jeg selv således gennemføre et interview om et lignende emne med de informanter, der er blevet interviewet i forbindelse med nærværende semesterprojekt, så kunne de få andre svar, end jeg selv har fået. Man kan endda argumentere for, at havde jeg selv gennemført interviews på et andet tidspunkt - måske efter pandemien var overstået, frem for mens den endnu hærgede - kunne svarene have været nogle andre. Ligeledes er en der ulempe i, at nogle med rette kunne sætte spørgsmålstejn ved, hvor repræsentative konklusioner, der kan drages om emnet, når hele

semesterprojektet kun baserer sig på udtalelser fra fire personer. Forstår man viden i en kontekst af minearbejdermetaforen og den naturvidenskabelige metode, ville ovenstående være diskvalificerende for semesterprojektet som helhed.

Imidlertid er det hverken repræsentativitet, objektivitet, generaliserbarhed eller sandhed, der er målet med nærværende semesterprojekt. I stedet er fokus på at gå i dybden med informanternes *individuelle oplevelser* med de restriktioner og ændrede arbejdsgange og forudsætninger, der har fulgt med udbredelsen af COVID-19. Det vil sige via analysen at redegøre for, hvad der konkret har betydning for informanterne i deres hverdag. En central pointe i den vidensforståelse, der beskrives via metaforen om den rejsende, er netop, at viden er samskabt og kontekstdependent - og viden om oplevelser og betydning skal således også undersøges via en metode, hvor fænomenet ikke adskilles fra konteksten (Kvale og Brinkmann, 2015: s. 127).

Her findes styrken ved det semistrukturerede interview - og også begrundelsen for, at netop denne metode er valgt til at tilvejebringe empiri til nærværende semesterprojekt - idet det semistrukturerede interview bl.a. muliggør uddybelse og begrundelse af svar, afdækning af nye forhold af betydning, der ikke var tænkt ind i interviewguiden, samt via analysen giver mulighed for at afdække latente holdninger, motiver m.v. Alt sammen fordele der gør det muligt at analysere de individuelle oplevelser hos de deltagende informanter.

Opsummerende kan det således siges, at omend semesterprojektet ikke nødvendigvis repræsenterer den samlede oplevelse af den online interaktion på de to universiteter, der fulgte som følge af nedlukningen i forbindelse med corona-pandemien, giver projektet alligevel et relevant og dybdegående indblik i specifikt udvalgte individers konkrete oplevelse af samme. Et indblik der evt. senere kunne danne grundlag for en kvantitativ undersøgelse, såfremt en mere kvantificerbar og repræsentativ viden skulle tilvejebringes.

Igennem projektets udarbejdelse, hvor der er blevet foretaget empiri ud fra underviseres og studerendes perspektiv, så har henholdsvis Aalborg Universitet og Roskilde Universitet formodet at håndtere den online undervisning meget ens og alligevel forskelligt, afhængig af undervisningssituationen. Daniel har blandt andet været udfordret af, at lige præcis for hans undervisning på hans kursus har det betydet meget før i tiden med det fysiske fremmøde, samt at de var meget afhængige af at kunne sidde sammen. Men til trods for nedlukningen og

den onlinebaserede undervisning er det gået bedre for Daniel, end han havde troet. Da Daniel og Bjarne underviser i forskellige fag, skal det tilskrives, at deres oplevelser er forskellige, i og med at det har været forskellige studieretninger og forskellige antal studerende.

Noget andet, der er værd at nævne i diskussionen, er de anvendte teoretikere. I Rosas teori om fremmedgørelse og acceleration argumenterer han for, at mennesker bliver mere og mere fremmedgjorte overfor teknologierne, fordi "Som regel opstår fremmedgørelsen her på baggrund af det faktum, at vi aldrig har tid til at virkelig at sætte os ordentligt ind i de her ting, vi har med at gøre" (Rosa, 2015: 101). Men netop i Daniels vejledningssession er både han og de studerende blevet så trygge ved den onlinebaserede interaktion, at det for Daniel har været nemt at afklare de studerendes spørgsmål, i og med at han blot kunne logge ind i deres møde, i stedet for at de studerende skulle vente med at få svar. Derudover er de studerende, som Daniel efterhånden har eksamineret, blevet mere trygge ved tanken om onlinebaseret eksamen. Dette fordi de nu kendte systemerne, og Daniels studerende havde forud for en eksamen fået etableret ekstra net og strømforsyninger i tilfælde af - som Goffman ville påpege det - svigt af IT (rekvisitterne).

Med hensyn til Bjarnes fortælling, om hvorvidt teknologien har fungeret, vil "frontstage" for Goffman være der, hvor den optrædende (underviseren) er på, og hvor han kender scenen og de ting, der er omkring. Men omvendt har Bjarnes oplevelse netop været den modsatte. Bjarne fortæller, at det har fungeret bedre med den onlinebaserede undervisning, når han har siddet derhjemme. Med alt sandsynlighed fordi han har vidst, hvor de præcise rekvisitter (strøm, netkabel m.m. sidder i hans eget hjem (backstage)

Afrundingsvis kan de forskellige metoder tilskrives fordele og ulemper, og for dette projekt har valget af interview været en åbning til at gå kvalitativt til værks, hvis dette skulle blive aktuelt, i og med at der nu allerede er etableret, selvfølgelig, et kort billede af, hvad den online interaktion har betydet.

Derudover har Goffman og Rosas teorier været anvendelige, men i løbet af projektprocessen og i de gennemførte interviews har informanterne også påpeget nogle ting, som kunne stille sig kritisk overfor netop de to teoretikers arbejde.

I det efterfølgende afsnit af kapitlet kan konklusionen på dette projekt læses.

Konklusion

Dette afsnit i kapitlet indeholder en konklusion på projektet.

Hvilke udfordringer og fordele har onlinebaseret undervisning haft under COVID-19, set ud fra henholdsvis underviseres og studerendes perspektiv?

Hvordan har den digitale omstilling påvirket interaktionen i forbindelse med det sociale, det tekniske, og det faglige aspekt de studerende imellem, mellem studerende og undervisere og undervisere imellem?

I forhold til hvilke fordele og ulemper den onlinebaserede undervisning har haft, så kan det konkluderes, at såvel de studerende som underviserne på både Aalborg Universitet og Roskilde Universitet har været udfordret af nedlukningen. Derudover har det sociale været en udfordring på begge universiteter. Især for Sigrid og Jens, der 'normalt' bruger tid med deres medstuderende såvel uden for universitet som på universitetet i forbindelse med forelæsningerne og sparring i pauserne.

Daniel oplever i forbindelse med vejlederrollen, at det har været en fordel, at han i nogle tilfælde hurtigere har kunnet afklare de studerendes spørgsmål i forbindelse med projektarbejdet. Da de i forvejen sad online i gruppen, kunne han nemt lige hoppe ind i deres møde, så de på den måde har fået hurtigere hjælp end tidligere.

Jens har oplevet helt personlige fordele ved ikke at skulle bruge tid på transport, så han har kunnet sove længe og få mere ud af dagen. En af de helt store udfordringer for både underviserne og de studerende har været den begrænsning, der ligger i den reducerede fysiske fremtoning, der kan opnås på en skærm. Underviserne har ikke kunnet fornemme, om de studerende var med i undervisningen, og om de forstod det faglige stof. Det har ikke været muligt at stoppe op undervejs med afklarende spørgsmål. De studerende havde samme oplevelse. De oplevede at undervisningen blev mere envejskommunikation og derved monoton og kedelig..

For både underviserne og de studerende har det været en omvæltning at skulle modtage og foretage onlinebaseret undervisning fra den ene dag til den anden. Selv om det for underviserne har givet nogle helt nye udfordringer, så er det lykkedes alligevel, til stor overraskelse for flere af dem. Det har åbnet op for nye muligheder og nye måder at undervise, eksaminere og vejlede på.

For de studerende har det været en større udfordring at skulle undervises online. De studerende har mødt udfordringer som forelæsere, der ikke har kunnet få teknikken til at fungere og i nogle tilfælde har måttet gå over tid eller sågar helt har smækket skærmen i. Hvis onlinebaseret undervisning i fremtiden skal implementeres mere regelmæssigt, er det i hvert fald et oplagt sted at gå ind og gentænke, hvordan teknikken skal spille mere sammen med individet, der skal gøre brug heraf.

Den digitale platform sætter begrænsninger for interaktionen og de sociale processer mellem både studerende og undervisere. Ved ikke at kunne se og fornemme de fysiske omgivelser og hinandens kropssprog mistes fornemmelsen af samhørighed. Det er noget som specielt de studerende har følt. De har savnet den sociale kontakt til medstuderende.

Underviserne har hurtigere kunnet finde sig til rette under de nye forhold, mens afsavnet til de andre medstuderende derimod har været stort for de studerende, ikke blot det sociale uden for universitetet, men ligeledes, hele den gruppebaserede interaktion og de gruppebaserede læringsprocesser, som undervisningen og studieforløbet på henholdsvis Aalborg Universitet og Roskilde Universitet er.

Det næste afsnit i kapitlet indeholder en perspektivering, hvor der vil blive redegjort for fremtidige overvejelser i forbindelse med den indsamlede empiri.

Perspektivering

Dette afsnit belyser nogle af de fremtidige overvejelser, der er blevet gjort i forbindelse med projektet. Til at redegøre for perspektiveringen er der stillet følgende spørgsmål, som der tages udgangspunkt i.

Hvordan kan den onlinebaserede undervisning implementeres mere hensigtsmæssigt i fremtiden?

Hvis onlinebaseret undervisning i fremtiden skal implementeres mere hensigtsmæssig, er det i hvert fald et oplagt sted at gå ind og gentænke, hvordan teknikken skal spille mere sammen med de personer, der skal anvende den.

Som nævnt ovenfor i konklusionen har der været en del udfordringer ved den onlinebaserede undervisning. En hel del af det handler om det tekniske sammenspil. Selvom det kan være fristende at argumentere for, at langt de fleste både studerende og undervisere i dag er blevet mere komfortable med de forskellige virtuelle platforme og mere eller mindre har omstillet sig til onlinebaseret undervisning, vejledning og eksamen, så er der stadig steder, som der kan optimeres. Blandt andet vil det være relevant at gå ind og undersøge, hvordan kropssproget og ansigtsmimikken bedre kan blive mere tydeliggjort. Her er det specielt en udfordring på forelæsningshold af mange studerende, da det er en byrde for systemet. Bjarne fortæller, at han selv oplevede det som en udfordring, når han havde 80-100 studerende på en gang, hvis mikrofonerne var tændt. Det kunne systemet slet ikke håndtere. En væsentlig ting, der selvfølgelig skal tilskrives til perspektivering, er, at det for rigtig mange også har været en stor omstillingsproces. Hvilket vil sige, at mange af udfordringerne ved hele den online interaktion, også skyldes, at underviserne og de studerende blev kastede ud i det fra den ene dag til den anden uden nogen mulighed for at blive fortrolig med de systemer, der blev undervist i.

Kapitel 6

I dette kapitel fremgår den anvendte litteratur og de anvendte links i alfabetisk rækkefølge for dette semesterprojekt.

Litteratur

- Eriksen, Ida. *Ekspert: 5 gode råd til online-undervisning* Nyheder.ku.dk. 27.04.20
https://nyheder.ku.dk/alle_nyheder/2020/04/coronatider-ekspert-giver-5-gode-raad-til-online-undervisning/ (Lokaliseret 19.11.20)
- Goffman, Erving. 2020 *Hverdagslivets rollespil* 1. udgave, 3 oplag. Samfundslitteratur.
- Jakobsen, Rasmus Kragh. *Online læring vinder frem - virker det?* videnskab.dk. 21.02.18. <https://videnskab.dk/kultur-samfund/online-laering-vinder-frem-virker-det> (Lokaliseret 19.11.20)
- Kristensen, Catharina Juul, & Hussain, Azhar M. 2019 *Metoder i samfundsvidenskaberne* 2. udgave. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. 2015. *Interview* 3 udgave. Kbh.: Hans Reitzels
- Mortensen, Nils. *Erving Goffman* Den Store Danske. 07.05.2020
https://denstoredanske.lex.dk/Erving_Goffman (lokaliseret 25.11.2020)
- Normann, Elise. *Forskere: Fjernundervisning er ikke fremtiden for universiteterne* Kristeligt-dagblad.dk. 18.05.2020
<https://www.kristeligt-dagblad.dk/forskere-fjernundervisning-er-ikke-fremtiden-universiteterne> (Lokaliseret 19.11.20)
- Rosa, Hartmut. (2020) *Fremmedgørelse og acceleration* 1. udgave. Kbh: Hans Reitzel.

- Regeringen. *Pressemøde om coronavirus | 11.03.20* Regeringen.dk, 11.03.20,
<https://www.regeringen.dk/nyheder/2020/pressemoede-11-marts-i-spejlsalen/>
(Lokaliseret 29.10.20)

- Stenalt, Maria Hvid & Aagaard, Jesper. *Forskere til aktører: Omlægning til digital undervisning er ikke eksperiment*, 08.04.20
<https://www.altinget.dk/forskning/artikel/forskere-til-aktoerer-omlaegning-til-digital-ndervisning-er-ikke-eksperiment> (lokaliseret 19.11.20)

- *Uddan dig eller opkvalificér dig online* Nielsbrock.dk, u.å
<https://nielsbrock.dk/online>

- Wadel, Cato. *Feltarbeid i egen kultur*. 1991 1. udgave. Seek A/S.

Vedlagte bilag

Bilag 1. Interviewguide: Spørgsmål til de studerende informanter.

Bilag 2. Interviewguide: Spørgsmål til de undervisende informanter.

Bilag 3. Transskriberet interview med Bjarne.

Bilag 4. Transskriberet interview med Daniel.

Bilag 5. Transskriberet interview med Jens.

Bilag 6. Transskriberet interview med Sigrid.